

MAGAZINE VOOR ALUMNI EN RELATIES

Broerstraat 5

- > **Directeur Triodos Bank over de crisis**
- > **Tropenarts in Congo**
- > **Interview Hans Wijers**
- > **Lustrum 2009**
- > **De Dode Zeerollen en Jezus**
- > **Alumnireizen 2009**

Geef leiding aan uw carrière

Bedrijfskunde is de meest gekozen studierichting onder professionals die naast hun baan of onderneming willen studeren. Verbreding en verdieping zijn veelgehoorde motieven. AOG ontwikkelt en verzorgt hoogwaardige opleidingen voor professionals die leiden tot krachtig leiderschap en verandering en vernieuwing van mensen en organisaties. In zowel Groningen als Leusden verzorgen wij wekelijks bedrijfskundige opleidingen.

MSc/drs. Bedrijfskunde

Duur: 2,5 jaar

Helicopterview

Internationale studiereis China

Startdatum: 25 maart 2009 in Groningen

Toegepaste Bedrijfskunde

Duur: 1,5 jaar

Theoretisch kader als aanvulling

op uw eigen praktijkervaring

Startdatum: 3 maart 2009 in Groningen

- > **4 Postuum portret van Gerardus Heymans**
'Heymans' bijdrage aan de psychologie was van internationale betekenis'
- > **5 'Stop je geld in wat je snapt'**
Directeur Triodos Bank Matthijs Bierman en hoogleraar Harry Garretsen over geldzaken
- > **7 Zwarts op wit**
- > **8 Tropenarts in Congo**
Ontwikkelingswerker Steven van de Vijver schreef *Afrika is besmettelijk*
- > **10 Angst voor het bedrijfsleven is een gebrek aan zelfvertrouwen**
Hans Wijers is zijn alma mater nog altijd dankbaar
- > **13 Ain Wondre Stad**
- > **14 Dode Zeerollen herschrijven de geschiedenis**
Qumran Instituut kijkt met nieuwe ogen
- > **16 Column Greta Riemersma**
- > **17 Donateur in Ethiopië**
Abdella Oumer ontmoet naamgever Eric Bleumink Fonds
- > **18 Lustrum 2009**
- > **20 Op zoek in het onzichtbare heelal**
Infraroodonderzoek opent oneindige perspectieven
- > **22 De poolgebieden zijn zó dichtbij**
Student Arctisch Centrum samensteller boek *Tegenpolen*
- > **24 Column Tienke Koning**
- > **25 Alumniactiviteiten en fondsenwerving**
- > **27 Alumnireizen 2009**
- > **28 Life Long Learning**
- > **30 Oraties en Colofon**
- > **32 Alumni Achteraf**

Foto voorkant Bushalte bij Bernoulliborg op het Zernikecomplex

FOTO > ELMER SPAARGAREN

Op 21 december vindt de zonnewende plaats en gaan de dagen weer lengen. En krijgen we meer daglicht. Gratis, want daarvoor gaat de zon op. Maar voorlopig zitten we nog in die speciale sfeer van duisternis en kou buitenshuis, lichtjes en warmte binnenshuis. Terwijl buiten de kredietcrisis en de oorlog in Congo woeden, komen wij in kerststemming met cadeaus, kerkbezoek of anderszins. Op de crisis en Congo komen we straks terug.

In het arctische gebied gaat de zon dezer dagen overigens in het geheel niet op, anderzijds schijnt zij in het antarctische nu onafgebroken. Over deze fascinerende 'tegenpolen' van onze planeet heeft Diederik Veerman als student bij het Arctisch Centrum een mooi boek samengesteld. U leest erover in deze *Broerstraat 5*. En ook over de speciale reis voor alumni naar Spitsbergen!

Meer of minder – licht, geld, kansen – is een thema dat in dit nummer terugkeert. Zo ontfuselt het Kapteyn Instituut steeds meer geheimen aan het heelal dankzij het infraroodonderzoek en weet dat bovendien helder uit te leggen. En zo ziet alumnus economie Hans Wijers, bestuursvoorzitter van AkzoNobel, meer mogelijkheden voor samenwerking tussen universiteit en bedrijfsleven. Meer kansen ook ziet directeur Mladen Popović voor het Qumran Instituut, dat onderzoek doet naar de Dode Zeerollen, deels daterend uit de tijd van Jezus. Over de kredietcrisis en de gigantische kapitaalvermindering spreken 'Triodos-bankier' Matthijs Bierman en hoogleraar economie Harry Garretsen met elkaar. De inwoners van Congo hebben ondertussen geheel andere problemen. Steven van de Vijver werkte er als arts en schreef er een meeslepend boek over. Wat de Congolezen minder aan kansen hebben, lijken ze méér te hebben aan 'levensintensiteit'.

Over meer en minder gesproken, is het u opgevallen dat deze *Broerstraat 5* vier pagina's dikker is dan voorheen? We wensen u daarom nog meer leesplezier toe en feestdagen van warmte en tevredenheid én een gelukkig 2009!

De redactie
redactieB5@rug.nl

Van Gerardus Heymans (1857-1930), de grondlegger van de wetenschappelijke psychologie in Nederland, had de RUG geen schilderij. Onlangs werd hij alsnog in verf vereeuwigd door Marcel Duran, op basis van een foto. Het portret komt te hangen in de portrettengalerij van hoogleraren in de Senaatskamer van het Academiegebouw.

Postuum portret van Gerardus Heymans

Heymans kijkt opgewekt de wereld in. Op zijn revers draagt hij een lintje met de Orde van de Nederlandse Leeuw. Het is een anachronistisch portret: de foto waarnaar Duran het portret schilderde, is van 1895, maar Heymans werd pas in 1909 geridderd, bij de opening van het nieuwe Academiegebouw. Ook toen, in 1909, had hij alle reden tot opgewektheid: Hij was rector magnificus en hield de openingstoespraak, in de Martinikerk, in aanwezigheid van koningin-moeder Emma en prins Hendrik. In de rechtervleugel van het nieuwe Academiegebouw vond de jonge studierichting psychologie, door hem in 1892 opgericht, een nieuw onderkomen: een collegezaal en een laboratorium met vier werkkamers voor experimenten. De inrichting van de collegezaal, de huidige Heymanszaal, had hij zelf ontworpen.

Oogkleur

Oude universiteiten zijn veelal in het bezit van eeuwenoude portrettengalerijen van hoogleraren. De Groningse vindt zijn oorsprong in de zeventiende eeuw. Het is de oudste van Nederland. Sinds 2000 kunnen Groningse hoogleraren 'bij leven' hun portret laten bijhangen in het Academiegebouw. Dat was in de tijd van Heymans niet mogelijk. Sinds 1860 had men als regel gehanteerd dat een portret pas na de dood van de geschilderde kon worden bijgehangen. In de meeste gevallen kwam het er dan niet meer van. Zo verging het ook Heymans.

Psycholoog Kars Dekker, die promotieonderzoek doet naar het leven en werk van de Groningse geleerde, was betrokken bij het tot stand komen van het portret.

Dekker: 'Ik was al eens door Japanse psychologen gevraagd waarom er van een coryfee als Heymans geen portret in de Senaatskamer hing. Ik vond dat zelf ook vreemd. In 2005 nam ik contact op met het Universiteitsmuseum. De directeur-conservator Rolf ter Sluis en professor Geert Boering, die de gang van zaken rond de aanbidding van nieuwe portretten regelen, zochten naar een oplossing. Ze benaderden Marcel Duran. Hij schilderde Heymans naar een zwart-wit foto. Die had ik gevonden in de Heymans-collectie van de Universiteit van Amsterdam. De kleur van Heymans' ogen heb ik kunnen achterhalen in de Leidse archieven, in militiegegevens; want Heymans studeerde in Leiden en werd daar gekeurd voor militaire dienst.'

Geboren psycholoog

Heymans introduceerde de experimentele psychologie in Nederland. Voor dat doel richtte hij in 1892 een laboratorium in; eerst bij hem thuis aan de Stationsstraat, vanaf 1894 aan de Ubbo Emmiussingel – in de villa die hij door Berlage had laten bouwen – en vanaf 1909 dus in het Academiegebouw. In het depot van het universiteitsmuseum staan meer dan zeventig instrumenten opgeslagen die hij bij zijn experimenten gebruikte. Zo onderzocht hij onder meer persoonlijkheidskenmerken, visuele illusies, de pubertijd en parapsychologische verschijnselen zoals telepathie.

Volgens Dekker was Heymans' bijdrage aan het vak psychologie van internationale betekenis. 'In een tijd waarin men elders in Europa meer gebruik maakte van "introspectie" als methode, introduceerde Heymans een experimentele benadering, met vragenlijsten, statistieken en meetinstrumenten. Pas sinds de jaren 1960 is dit de standaardmethode geworden voor vele richtingen in de psychologie. Heymans was zijn tijd ver vooruit. Wat verder bijzonder aan hem was? Hij lijkt een man in de schaduw te zijn geweest. Hij was heel bescheiden en leidde een teruggetrokken privéleven. Maar in zijn vak was hij een kei, een geboren psycholoog.'

TEKST > GERA BEL

> [Universiteitsmuseum](http://Universiteitsmuseum.nl) > www.rug.nl/museum

> [Meer over Heymans in: D. Draaisma, Een laboratorium voor de ziel: Gerard Heymans en het begin van de experimentele psychologie \(Historische Uitgeverij 1992, € 24,95\)](#)

Het vuur van de wereldwijde crisis in de financiële sector blijft maar doorwoeden. Een einde lijkt voorlopig nog niet in zicht. Wat voor gevolgen heeft de crisis voor de Nederlandse bankensector? Kiest de consument straks voor duurzaam en verantwoord bankieren? *Broerstraat 5* organiseerde een gesprek tussen twee deskundigen, beiden RUG-alumnus: Matthijs Bierman, directeur van de Triodos Bank Nederland en Harry Garretsen, hoogleraar International economics and business aan de RUG.

‘Stop je geld in wat je snapt’

FOTO > BERT JANSSEN

Matthijs Bierman (1964) studeerde bedrijfskunde en Nederlands recht in Groningen. Hij liep stage bij Shell in Singapore en advocatenkantoor De Brauw Blackstone Westbroek in Amsterdam. In Botswana was hij drie jaar bedrijfsadviseur voor een aantal ontwikkelingsprojecten. Sinds 1996 werkt hij voor Triodos Bank, Europees marktleider duurzaam bankieren. Hij werkte enkele jaren in het Verenigd Koninkrijk en is sinds 2003 directeur van Triodos Bank Nederland.

FOTO > SER

Harry Garretsen (1962) studeerde economie in Groningen, waar hij in 1991 promoveerde op een studie naar de micro-fundering van de macro-economie. Sindsdien was hij universitair docent aan de RUG, senior-beleidsmedewerker bij de Nederlandsche Bank, hoogleraar Economische theorie en economisch beleid in Nijmegen en hoogleraar Internationale economie in Utrecht. Sinds 1 september 2008 is hij hoogleraar International economics and business aan de RUG. Garretsen is daarnaast plaatsvervangend kroonlid van de Sociaal Economische Raad (SER).

Op welk moment begonnen jullie je echt zorgen te maken over de kredietcrisis?

Garretsen: 'Begin oktober was er een kritiek moment, toen de Europese regeringsleiders bij elkaar kwamen en massaal besloten kapitaal in banken te steken. Toen dacht ik: "Als ze nu niet iets drastisch doen, gaat het echt heel erg mis." Dat proces werd toen gestopt. Ik kreeg er iets meer vertrouwen in.'

Bierman: 'Voor mij was dat het moment dat de Nederlandse staat doodleuk ABN en Fortis uit de boedel kocht en minister Bos op televisie zei: "We hebben het onbesmette stuk uit Fortis getrokken." Toen dacht ik: Mijn God, wat is hier aan de hand! Dan zie je ook dat Wouter Bos geen bankier is, want een bankier zou dat ongetwijfeld voorzichtiger hebben geformuleerd.'

Hoe verschilt deze crisis van eerdere?

Garretsen: 'Het is uniek dat deze crisis alle rijke westerse landen tegelijk treft en dat het financiële systeem internationaal zo met elkaar verweven is, een verschijnsel dat zich sinds eind jaren negentig explosief heeft ontwikkeld. Raakt een bank in Amerika nu in de problemen, dan kan een bank in Hongarije daardoor ook in moeilijkheden komen. Al kent deze verwevenheid ook een positieve kant: risico's kunnen zo afgedekt worden over verschillende landen.'

Bierman: 'In principe ben ik dat met Garretsen eens, maar die risicospreiding heeft plaatsgevonden met hele grote bedragen over heel veel partijen, die niet allemaal beseften wat ze deden. Ook bij ons zijn hypotheekportefeuilles aangeboden met het verhaal dat ze helemaal geen risico kenden. Op een gegeven moment krijg je een soort race. Iedereen haalt die transacties binnen, vertelt er over in de kroeg. Dan moet je sterk staan om als bank te zeggen: ik begrijp dat product niet en ik doe niet mee. Bij Triodos zetten wij spaargeld van spaarders uit in kredieten aan bedrijven waarvan we de mensen in de ogen gekeken hebben en weten dat het integere mensen zijn.'

Waar ging het mis?

Garretsen: 'Het principe is heel duidelijk: als het rendement hoog is, is het risico dat ook. Mensen die in IJsland geld op een bank zetten, onthouden wel het rendement, maar vergeten het risico. Dat is mensen eigen, je zag het ook bij eerdere financiële crises. Men praat elkaar de zeepbel in. Dat gaat een tijdje goed, tot het mis loopt.'

Bierman: 'Nieuwe infrastructuur, oude economische wetten die niet meer gelden... Als je dat hoort, moet je opletten.'

Bent u boos over de kredietcrisis?

Bierman: 'Boosheid is niet de emotie die ik voel. Ik zie het juist als een enorme kans dat mensen zich nu afvragen hoe we de rol van banken in de maatschappij moeten invullen.'

Wat moet er veranderen in de bankensector?

Garretsen: 'Als je huis in brand staat, moet je de brand blussen. Maar daarna komt de vraag: hoe nu verder? Het is makkelijk om vanaf de zijlijn te vragen om verandering, maar uiteindelijk is het aan onszelf als kiezers en consumenten om de druk op te voeren om politici te doen inzien wat we nu willen.'

Bierman: 'Ik weet niet in hoeverre je het aan publieke druk mag overlaten om veranderingen door te voeren in de bankensector. Als overheid en toezichthouder moet je nu echt je verantwoordelijkheid durven nemen.'

Hoe?

Bierman: 'Banken vervullen verschillende rollen. Ze verzorgen het betalingsverkeer. Ze fungeren als veilige opbergplaatsen van spaargeld, dat ze op een verantwoorde manier uitlenen. En banken kunnen bewust risico's opzoeken en investeren in innovatie. De eerste twee rollen dienen het algemeen belang, dat mag je absoluut niet laten vermengen met het nemen van meer risico. Daar moeten toezichthouders nu echt een knoop doorhakken.'

Garretsen: 'De klassieke bank zoals we die al eeuwenlang kennen, kan eigenlijk alleen maar functioneren als daarboven een paraplu van overheidsbescherming hangt. Die les hebben we ook geleerd: zonder enig systeem van depositogarantie gaat het niet. Daarnaast zouden er financiële instellingen moeten bestaan waar geen overheidsbescherming voor geldt en waar iedereen dan op eigen risico aan meedoet.'

Bierman: 'Ik pleit ervoor dat deze instellingen zich niet langer "bank" mogen noemen. Je moet echt zeggen: het woord bank is gereserveerd voor een streng onder toezicht gehouden instelling die het geld van burgers en ondernemers bewaakt. Andere financiële instellingen krijgen een andere naam: investment managers, of iets dergelijks. Die trekken dan geld van pensioenfondsen en particulieren die er bewust voor kiezen om hogere risico's te nemen in de hoop op hogere rendementen.'

Zijn de wetmatigheden van de economie te rijmen met duurzaamheid?

Garretsen: 'Wel als je op de lange termijn denkt. Ook uit het oogpunt van klassieke economische efficiëntieoverwegingen zijn we eigenlijk allemaal beter af door duurzaam te leven.'

Hoe maken we ons systeem duurzamer?

Bierman: 'We moeten niet de baby met het badwater weggooien en het huidige ondernemingsmodel failliet verklaren, zoals op het ogenblik nog wel eens in de krant gebeurt. Wat moet veranderen is de rol van de aandeelhouder. Die zou open moeten staan voor het idee dat ondernemers die met vooruitziende blik ondernemen, op de lange termijn wel eens een beter rendement zouden kunnen behalen: maatschappelijk verantwoord aandeelhouderschap. Pensioenfondsen hebben daarin als grote aandeelhouders een belangrijke rol. Dat is allemaal ons geld. We kunnen daarom best zeggen: we willen niet dat pensioenfondsen namens ons louter kortetermijn belang najagen. Je ziet dat pensioenfondsen maatschappelijk verantwoord ondernemen onder publieke druk langzaam serieus beginnen te nemen.'

Garretsen: 'Maatschappelijk verantwoord ondernemen en duurzaamheid worden belangrijker, maar dat gaat langzaam. Waar ik een beetje bang voor ben is dat deze ontwikkeling nu wordt gevoed door de actualiteit, maar als over één of twee jaar het ergste crisiseffect is weggeëbd, de verleiding van kortetermijn-belang weer toeneemt.'

Bierman: 'Ik wou dat het niet zo was, maar daarin geef ik u volledig gelijk. Over drie maanden of drie jaar – hoe lang het duurt weet ik niet – is de financiële crisis voorbij en gaan de beurskoersen weer omhoog. Moet je eens kijken hoe snel mensen de huidige crisis dan weer vergeten zijn.'

Vreest u niet dat strenger toezicht op banken ertoe zal leiden dat er minder geld beschikbaar komt voor innovatie?

Garretsen: 'Ik ben vooral bang dat banken terughoudend worden om ook aan zeer rendabele investeringsprojecten krediet te verschaffen. Die terughoudendheid zal toenemen en een rem zetten op de groei van de reële economie. Daarom ben ik ook vrij somber over de economische ontwikkelingen over de komende twee, drie jaar.'

Wat is de rol van de toezichthouder?

Garretsen: 'Deze crisis leert ons dat goed toezicht op het financiële systeem de kans op problemen aanzienlijk kan verkleinen. Maar het is naïef van toezichthouders te verwachten dat ze problemen met banken of financiële instellingen definitief kunnen voorkomen. Je maakt een fout als je er blind op vertrouwt dat andere mensen opletten wat er met jouw geld gebeurt.'

Is het tijd voor Groningse nuchterheid?

Garretsen: 'Voor economen die zich in het publieke debat mengen is nuchterheid belangrijk. Het is goed een tegengeluid te laten horen, zeker als het gaat om de financiële sector. Maar je moet ook niet doorschieten in een bodemloos pessimisme: met hoofdletters het einde van het kapitalisme aankondigen. Nuchterheid betekent dat je de lange termijn in de gaten houdt en op de korte termijn zowel positief als negatief weet te relativiseren. Dan kun je een bijdrage leveren aan een zinvolle discussie.'

Bierman: 'Ik ben zelf eigenlijk meer een Fries dan Groninger, maar ook daar komt nuchterheid vandaan. Bij de Triodos Bank roepen we al 28 jaar lang: stop nou gewoon je geld in iets wat je snapt, waarvan je weet dat het goed is voor jezelf en je medemens. Dat is niet zweverig, dat is juist nuchter.'

TEKST > ROGER COHEN

Imitatio

In de Renaissance had je de 'imitatio', de navolging, en dat was het hoogste goed. De imitatio maakte het voor de humanisten mogelijk de klassieken te absorberen, te vertalen ('translatio') en uiteindelijk te overtreffen ('aemulatio'). Wetenschap begint nog steeds met 'imitatio'. We borduren en bouwen voort op wat anderen vóór ons onderzocht hebben en gebruiken dat, natuurlijk met bronvermelding. En we profiteren van de ideeën en theorieën van onze leermeesters. Ik denk bijvoorbeeld nog graag terug aan de Amerikaanse taalwetenschapper Noam Chomsky, bij wie ik de kans had een jaar lang colleges te volgen in Boston. Geweldig was dat!

Is het niet eerder regel dan uitzondering dat mensen ideeën van anderen overnemen, vaak zelfs klakkeloos? Dat heeft bij mij tot de veronderstelling geleid dat het heel erg moeilijk is om echt een origineel idee te krijgen. Je kunt het overnemen 'lenen' en zelfs 'diefstal' noemen, maar ik denk dat mensen standaard zo in elkaar zitten dat ze ideeën van elkaar herhalen.

De Britse evolutiebioloog Richard Dawkins, schrijver van het beroemde boek *The Selfish Gene*, ziet overeenkomsten tussen het overnemen van ideeën en het doorgeven van genen. Hij stelt voor de evolutie van de cultuur te vergelijken met de evolutie van de biologie. Net zoals er genen bestaan die proberen te overleven, zo bestaan er 'memen' die proberen te overleven. Memen zijn een soort bouwstenen van de gedachtewereld. Als voorbeeld noemt Dawkins onder andere ideeën, melodieën, slogans, kleren, modes, artistieke werkwijzen en constructiemethoden. En net zoals genen via de geslachtsgemeenschap worden doorgegeven, springen memen van hersenen naar hersenen als mensen informatie uitwisselen. In mijn toespraak bij de opening van het academisch jaar heb ik hierover verteld. Trek de analogie van Dawkins tussen genen en memen eens door naar de ontwikkeling van wetenschap. Genen worden doorgegeven, maar kunnen onderwijl muteren. Als de mutatie een succesvolle aanpassing aan de omgeving oplevert, wordt zij weer verder doorgegeven. Zo niet, dan houdt het op. Als een wetenschapper een goed idee tegenkomt en dat idee voldoende cool vindt, neemt hij het over en past het aan. Waarna hij dat gemuteerde idee doorgeeft aan zijn collega's en studenten. Alleen coole ideeën zijn interessant genoeg om na te apen. Niet-coole ideeën worden genegeerd en sterven uit. Aldus evolueert de wetenschap. Die oude humanisten waren zo gek nog niet.

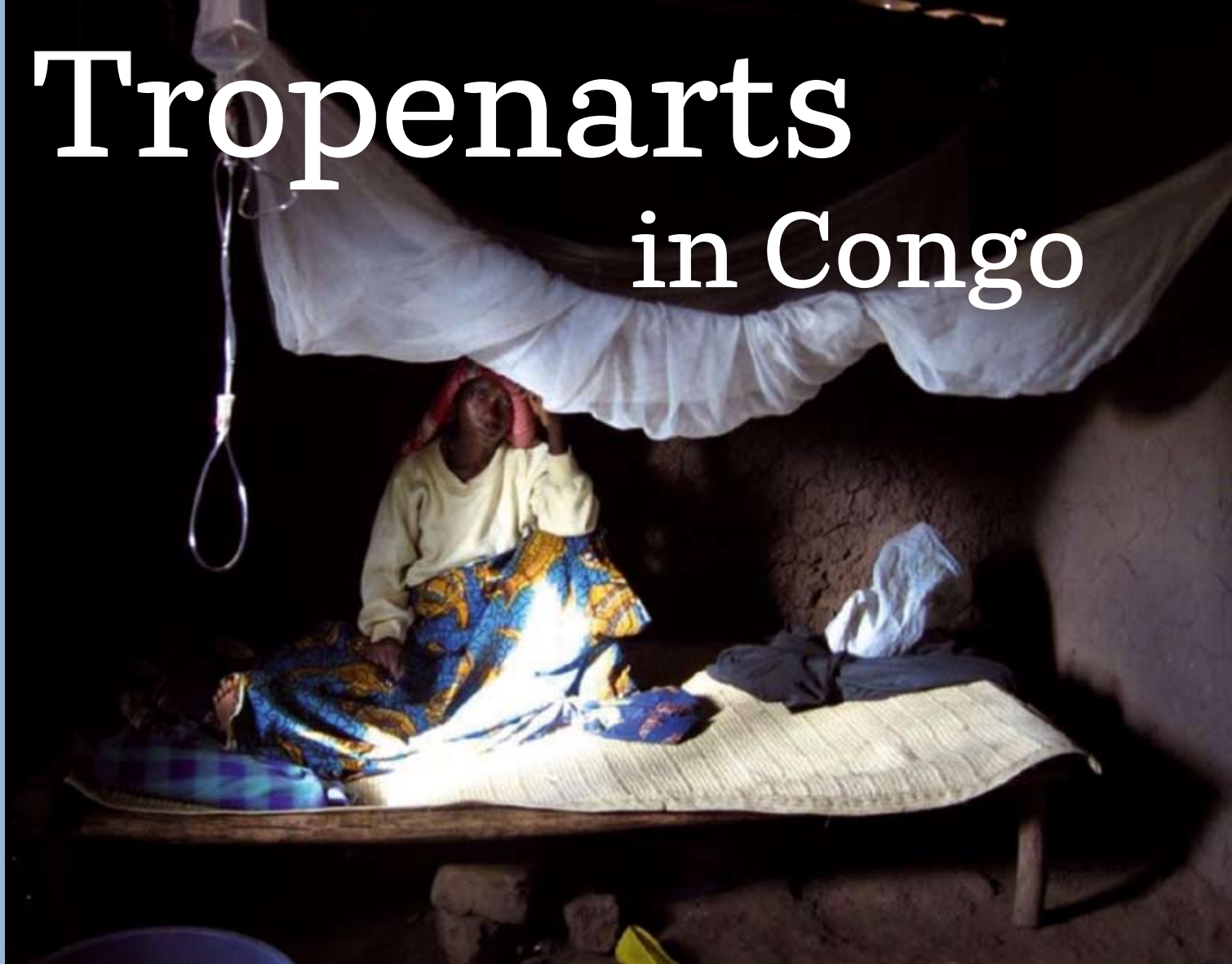

Prof.dr. Frans Zwarts
rector magnificus

TEKST > EDZARD KROL

FOTO'S > KEES BASTMEIJER/OCEANWIDE EXPEDITIONS

Tropenarts in Congo

‘Longen, wat zijn dát nou weer?’

Als Arts zonder Grenzen in Baraka in Congo had RUG-alumnus [Steven van de Vijver](#) (1977) negen maanden lang te maken met oorlogsdreiging, cholera en tovenarij. Maar hij vond een uitlaatklep in voetbal, nieuwsgierigheid én schrijven. Het resultaat ligt nu in boekvorm in de winkels.

TEKST > FRANKA HUMMELS
FOTO'S > STEVEN VAN DE VIJVER

Een boek. Had je het als arts niet druk genoeg?

‘Aanvankelijk hield ik alleen een weblog bij op de site van Artsen zonder Grenzen. Maar dat werd al gauw zo goed gelezen dat ook een uitgever er lucht van kreeg. Het schrijven hielp me om te relativeren. Als ik de hele dag druk was geweest in het ziekenhuis, kon ik me 's avonds terugtrekken met mijn laptop. In het begin heb ik het natuurlijk wel moeilijk gehad. Je ziet alleen een waas van ellende, kleine kinderen met cholera, malaria, noem maar op.

Maar op een gegeven moment ga je het menselijke zien. Waar komt zo'n jongetje vandaan, wat vindt hij leuk? Ik denk zelfs dat ik door te schrijven een betere arts word. Je trekt je conclusies vaak onbewust. Maar omdat ik mezelf dwing om alles onder woorden te brengen, ga je preciezer kijken.

Je boek heet 'Afrika is besmettelijk'. Waarom?

‘Ik vind de manier waarop mensen in het leven staan fantastisch. Het is moeilijk uit te

‘Door te schrijven word ik een betere arts’

leggen, maar het leven is ontzettend intens. Alles gaat vol overgave, of je nu aan het opereren bent of aan het voetballen. Als we met mijn voetbalteam het verleden en de toekomst vergaten en écht alleen maar bezig waren met doelpunten maken, voelde ik me de koning te rijk. Mensen accepteren dingen makkelijker zoals ze zijn en daar ga ik in mee. Als er niemand in het ziekenhuis komt opdagen omdat het regent, dan is dat maar zo. Dat is een heerlijke rust, waar we veel van kunnen leren. Dat je helemaal gefrustreerd raakt omdat de trein een kwartier te laat is, is in Congo ondenkbaar.’

Toch zijn er ook een aantal gebruiken minder positief. Sommige kinderen werden bijvoorbeeld ziek van de behandeling van een lokale medicijnman. Hoe ging je daar mee om?

‘Bij Congolese kinderen die vaak ziek zijn, wordt soms de huid weggesneden. Een ingreep die niet alleen medisch zinloos is, maar ook zeer gevaarlijk: je kan doodbloeden of een dodelijke infectie oplopen. Voorlichtingscampagnes moeten daar een einde aan maken, maar Congolezen geloven dat de huid ziektes en kwade voorouders verzamelt.

Zelfs de verpleegkundigen uit mijn ziekenhuis gingen als ze ziek waren liever naar een medicijnman. Wat zij doen is vaak ook prima. Ze gebruiken bijvoorbeeld veel kruiden, daar zijn onze medicijnen ook op gebaseerd. Ik heb daarom eens nagevraagd welke kruiden bij een aantal overleden kinderen zijn gebruikt en die naar het toxicologisch laboratorium in Wageningen gestuurd. De meeste kruiden bleken inderdaad geneeskrachtig. Maar een paar zijn écht giftig. Dat hebben we met de lokale medicijnmannen besproken. Dat horen ze graag: ze denken gewoon als ondernemers. Als ze meer mensen beter maken, krijgen ze meer klanten en dus ook meer geld. Je moet niet vergeten dat de verbazing wederzijds is. Als ik zo’n tovenaars zie, die ziektes opspoor met een opgezette kat, dan denk ik: wat ben jij nou voor rare gast? Maar als ik hem vertel dat ik met mijn stethoscoop naar iemands longen luister, dan denkt hij: longen, wat zijn dát nou weer?’

Heb je in Baraka iets gemerkt van de spanningen in Congo?

‘Nauwelijks. Ik heb me daar ook expres buiten gehouden, Artsen zonder Grenzen is volledig neutraal. Maar natuurlijk weet je dat er spanningen zijn. Er bestaat veel wantrouwen. Want als je buurman tien jaar geleden in staat was zomaar je hut in brand te steken, waarom dan niet weer? Dat wantrouwen merk je ook in het ziekenhuis. De verpleegkundigen denken bijvoorbeeld al snel dat iemand is vergiftigd. Ik heb onlangs nog contact gehad met Baraka en daar is het gelukkig nog steeds rustig, ondanks de recente ontwikkelingen in Oost-Congo. Of dat zo blijft, weet ik niet: de situatie is heel complex.’

Je werkt nu als huisarts in Osdorp. Is het niet moeilijk om te schakelen van Baraka naar Amsterdam?

‘Dat valt wel mee. Natuurlijk was ik in het begin verbaasd als ik een patiënt voor me had met een ingegroeide teennagel of als ik ’s nachts werd wakker gebeld door iemand die “al een paar uur hoestte”. Maar dat loste ik al gauw op met nieuwsgierigheid, eigenlijk net als bij dat jongetje met cholera. Wat gaat er in mijn patiënt om?’

Er blijft teveel aan de kerfstok hangen en het geld komt bij foute regeringsleiders terecht: wat vind je van de kritiek die de hulpverlenerssector nu krijgt?

‘Laat ik voorop stellen dat ik het goed vind dat er kritisch naar de hulpsector gekeken wordt. Daar kun je van leren. Maar ik vind dat er de laatste tijd wel héél negatief over gedaan wordt. Ja, natuurlijk, er worden fouten gemaakt. Maar wat is dan je alternatief? Geen hulp bieden? Voor mijn werk als arts geldt bijna hetzelfde. Dertig procent van wat een arts zegt, is niet waar. Maar pas over tien jaar weten we welke dertig procent. Terwijl ik dat weet, doe ik nú wat ik denk dat in jouw beste belang is. Of heb je als patiënt liever dat ik maar helemaal niets doe? Natuurlijk zou het beter zijn als Congolezen zelf hun gezondheidszorg konden organiseren. Maar ik vind het helemaal niet

gek dat dat niet lukt. De meeste Congolezen zijn elke dag bezig met overleven. Dan heb je geen plek in je hoofd voor dat soort dingen.’

Wat zijn je toekomstplannen?

‘Ik doe nu de huisartsenopleiding én een Master in International Health. Daar ben ik over twee jaar mee klaar en dan wil ik weer uit Nederland weg. Tropengeneeskunde, geneeskunde in de rimboe met weinig middelen, bestaat al heel lang, maar het concept is aan vernieuwing toe denk ik. In Bombay en Mexico City wonen miljoenen mensen in sloppenwijken. Ik wil daar de medische zorg organiseren.

Sinds een paar weken heb ik een dochtertje en ik neem haar graag mee. Zo kan ze al jong zien dat er meerder manieren zijn om naar de wereld te kijken. Maar het voelt natuurlijk wel een beetje als vals spelen. Als het niet bevalt, kunnen wij altijd weer weg.

Steven van de Vijver, Afrika is besmettelijk, Uitgeverij Nijgh en van Ditmar, 2008, € 17,50

‘Angst voor het bedrijfsleven is een gebrek aan zelfvertrouwen’

Hans Wijers

> **1951** > Geboren in Oostburg, Zeeland
> **1976** > Studeert af aan Rijksuniversiteit Groningen in economie > Wordt lid van D'66
> **1982** > Promoveert op gebied van industriepolitiek aan Erasmus Universiteit Rotterdam
> **1984 - 1994** > Werkzaam als consultant, onder meer bij Boston Consulting Group
> **1994 - 1998** > Minister van Economische Zaken in Kabinet Kok-I
> **1998** > Keert terug naar Boston Consulting Group
> **2003 - heden** > Raad van Bestuur AkzoNobel, eerst lid daarna voorzitter > Legt voorzitterschap Wereld Natuur Fonds neer bij aantreden als bestuursvoorzitter AkzoNobel. > Lid van European Round Table of Industrialists, een lobbyclub van Europese multinationals.

Alumnus Hans Wijers – voormalig minister van Economische Zaken en tegenwoordig hoogste baas bij AkzoNobel – vindt dat universiteiten niet bang moeten zijn voor contacten met het bedrijfsleven. ‘Samenwerking met commerciële partijen hoeft niet ten koste te gaan van de academische onafhankelijkheid.’

Het is al meer dan 30 jaar geleden dat Hans Wijers (1951) in Groningen zijn economiebul haalde, toch heeft hij nog steeds een functie bij de RUG. Hij is bestuursvoorzitter van het Ubbo Emmius Fonds, dat bij alumni en bedrijven fondsen werft voor extra onderzoek. ‘Ik ben de universiteit altijd dankbaar gebleven voor de opleiding die ik hier genoten heb. Het was een inspirerende tijd en ik heb toen veel geleerd.’

De Nederlandse universiteiten zijn de laatste jaren steeds sterker aangewezen op externe geldstromen: het contractonderzoek voor instellingen, overheden en commerciële bedrijven. Sommigen vinden dit een slechte ontwikkeling en stellen dat de academische onafhankelijkheid verloren gaat. Wijers ziet dat anders. ‘De beste universiteiten ter wereld, waar toponderzoek plaatsvindt, hebben uitgebreide contacten met het bedrijfsleven. Ze werken intensief samen met commerciële partijen. Gedegen onderzoek en commercie kunnen dus heel goed samengaan.’

Wat is er voor een wetenschapper nou mooier dan dat zijn of haar onderzoek van nut

is voor de maatschappij? Voor mij is de ideale onderzoeker iemand die zijn voelhoorns uitsteekt in de samenleving, in een uitgebreid netwerk ideeën opdoet, maar tegelijkertijd waakt over zijn eigen integriteit en autonomie. Veel wetenschappers slagen daarin. Angst voor het bedrijfsleven is daarom een gebrek aan zelfvertrouwen.’

Research & Development

Een belangrijk gebied waarop universiteiten en bedrijfsleven kunnen samenwerken, is innovatie. Nederland doet het op dat punt niet zo goed, zeggen rapporten van bijvoorbeeld het CBS. Wijers plaatst daar kanttekeningen bij: ‘De rapporten kijken alleen naar het percentage van het Bruto Nationaal Product dat wordt uitgegeven aan research & development. Daarmee zien ze het specifieke karakter van de Nederlandse economie over het hoofd. Een land als de VS heeft veel farmaceutische industrie, waarvoor R&D extreem belangrijk is. Maar in Nederland liggen de accenten anders. Ons land is onder meer goed in content voor media, dus het maken en verkopen

van tv-programma's. Dat is ook innovatie, al is het dan geen research & development. Het gaat er vooral om dat je vernieuwend bent – en onderscheidend – in je eigen branche. Je moet iets maken dat anderen niet hebben. Philips is daar goed in, AkzoNobel streeft daar ook naar.'

Voor zijn bedrijf is technische research & development heel belangrijk. 'We geven daar bijna 350 miljoen euro per jaar aan uit', zegt Wijers. 'Duurzaamheid is daarbij een speerpunt voor ons. Voor vliegtuigen bijvoorbeeld zoeken we naar lichtere verven, die energiebesparend werken. Voor schepen ontwikkelen we coatings waar minder aangroei op plaatsvindt. In de Dow Jones index staan we niet voor niets aan de top wat betreft duurzaamheid.'

Het meeste van dit onderzoek vindt plaats in het buitenland. 'In Europa, maar ook in Brazilië en China. Je moet niet vergeten dat van onze 60.000 werknemers meer dan 55.000 over de grens werken. Neemt niet weg dat we ook in Nederland grote onderzoekslaboratoria hebben staan, zoals in Sassenheim, Amersfoort en Deventer.' Daarnaast besteedt AkzoNobel veel onderzoek uit aan universiteiten over de hele wereld. 'Onder andere op het gebied van nanotechnologie.'

Samenwerking tussen AkzoNobel en Rijksuniversiteit Groningen vindt onder meer plaats in het Dutch Polymer Institute (DPI). 'Dit is nu een mooi voorbeeld van hoe publieke en private partijen elkaar vooruit kunnen helpen. Alle grote Nederlandse polymeerbedrijven en de meeste universiteiten zijn erin vertegenwoordigd. Ze profiteren van elkaars kennis en ervaring.' Een ander Topinstituut waarin de RUG – en ook het UMCG – participeert, is Pharma, dat een brug wil slaan tussen univer-

‘Een universiteit kan niet op alle gebieden uitblinken.’

siteiten en de farmaceutische industrie. DPI en Pharma werden de afgelopen jaren in het zadel geholpen met steun van het ministerie van Economische Zaken.

Kies exact

Omdat research & development voor AkzoNobel zo belangrijk is, betreurt Wijers de geringe belangstelling voor techniek en andere exacte vakken in Nederland. 'Er is een generatie opgegroeid – mijn eigen generatie, nota bene – die nooit een fabriek van binnen heeft gezien. Het idee dat je zou kunnen kiezen voor exact en voor een mooie technische functie, is veel van deze mensen vreemd. Liever nemen ze een baan in de dienstensector.'

AkzoNobel is een van de partijen die initiatieven hebben ontwikkeld om de belangstelling voor exacte vakken te vergroten. Zo kunnen leerlingen van basisscholen een kijkje komen nemen op het bedrijf en doet AkzoNobel mee aan JetNet, het Jongeren en Technologie Netwerk. 'Als kinderen bij ons op bezoek komen, moet je wel zorgen dat er iets te beleven valt. Een kleine ontploffing of zo,

in een mooi apparaat. Mijn eigen kinderen hebben eraan meegedaan, dat was heel leuk. Het is een van de vele activiteiten die we hebben bedacht. Maar of we kunnen opboksen tegen India, waar per jaar 100.000 ingenieurs afstuderen, dat weet ik niet.'

Lippendienst

'Excellence' is momenteel een veelgehoorde term in de academische wereld. Alle universiteiten willen uitblinken en meer studenten aantrekken en meer getalenteerd personeel. 'Een goede ontwikkeling,' vindt Wijers, 'maar laat het vooral geen lippendienst blijven. Afgaand op de academische rankings behoren Nederlandse universiteiten tot de middenmoot. Als je dat wilt veranderen, zul je keuzes moeten maken: je kunt niet op alle gebieden uitblinken. Beter is het je energie te richten op een beperkt aantal vakgebieden, en andere af te stoten. Bovendien is het studierendement op de Nederlandse universiteiten nog steeds te laag. Slechts 60 procent van de mensen die een studie beginnen, maakt deze af. Dat is kapitaalvernietiging. In het buitenland ligt dat percentage doorgaans hoger.'

TEKST > JOS OVERBEEKE

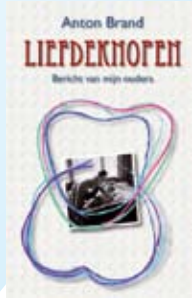
FOTO'S > GEMMA ROORDINK

Jan de Boer (1933) / Frans 1960

Warffum. Zo 't is, zo 't was

Meer dan 200 interviews met bewoners en ruim 1500 illustraties schetsen een kleurrijk beeld van het pittoreske Hogelandster dorp, nu en vroeger.

> 544 p, > Welzo.media@worldonline.nl > € 34,95 (excl. verz.)

Anton Brand (1953) /

Sociologie 1979

Liefdeknopen

Brand schetst een intiem portret van zijn overleden ouders, hun huwelijk en hun leven als katholieke middenstanders in een snel veranderende wereld.

> www.uitgeverijpassage.nl
> € 17,50

Tanja van Essen (1973) / Psychologie 1997 en

Henri Schouwenburg (1942) / Psychologie 1973

Overwin je faalangst

Beide psychologen begeleidden jarenlang mensen met faalangst, onder andere met cursussen bij Bureau Studieondersteuning van de RUG.

> www.terralannoo.nl > € 14,95

Laura Reedijk-Boersma (1932) / Godgeleerdheid 1972

Heilige momenten

In oude kerken en bedevaartsoorden, maar ook uitrustend onder een boom, bijna overal kun je het heilige ervaren. Als je je ervoor openstelt. Een boek over de ervaring van diepte, samenhang en troost.

> www.uitgeverijtenhave.nl > € 14,90

Jeroen Smit (1963) / Bedrijfskunde 1986

De Prooi. Blinde trots breekt ABN Amro

Reconstructie van het drama met dé bank door de journalist die eerder het Ahold-drama ontrafelde.

> www.uitgeverijprometheus.nl > € 19,95

Tinus Udding (1940) / Scheikunde 1965

Elfstedentocht 1963. Mijn teen voor het kruisje

Zie Alumni Achteraf op pagina 32.

> Schaatsmuseum in Hindeloopen > (0514) 521 683

Auke van der Woud (1947) / Geschiedenis 1974

Sterrenstof. Honderd jaar mythologie in de Nederlandse architectuur

Een pleidooi voor een andere architectuurgeschiedenis. De Groningse hoogleraar nuanceert het beeld van de 19e eeuw en noemt Berlage en Cuypers 'architecten met hun rug naar de toekomst'.

> www.010publishers.nl > € 14,50

Meer op www.rug.nl/alumni

Elsie de Brauw: 'Mijn eerste jointje'

'Bij het beeld van Joris en de Draak rookte ik mijn eerste jointje met mijn toen allerbeste vriendin Nanette. We waren allebei lid van het corps. We kwamen allebei uit milieus waar dat zo hoorde, ik uit een nette Haagse familie. Al mijn broers waren lid geweest, niet in Groningen trouwens. Mijn broers waren toch een soort heiligen voor mij, dus ik ging naar Vindicat. Maar het was totaal niet mijn ding. Ik was links en studeerde theologie. Theologen vond je daar niet, ben je gek. En ook geen psychologiestudenten, zoals Nanette. Alleen juristen, economen, medicijnenstudenten. Ik zat in een spagaat. Ik hoopte altijd dat mijn twee werelden elkaar niet zouden ontmoeten. Als ik koffie dronk met studiegenoten en over Marx praatte, was ik als de dood dat er van die brallerige types langskwamen.

Op een avond was er invachten door een studentencorps uit Leiden of zo. Wij zijn de sociëteit uitgevlucht. Op het Martinikerkhof hebben we in de ijzige kou een jointje gerookt. Een doorbraak voor ons. Hoe we er aan kwamen? Volgens mij had Nanette ze, ik weet het niet meer. Ik weet ook niet meer of we hasj of wiet rookten en wat voor uitwerking het op me had. Volgens mij hadden we vooral de slappe lach van de spanning.

Ik ben nog psychologie gaan studeren. Maar toen Nanette omkwam bij een auto-ongeluk ben ik ook daarmee gestopt. Ik was er toen ook wel achter dat een academische studieniks voor mij was. En ik had het toneel ontdekt. Ik kan wel schelden op het corps, maar bij Vindicat speelde ik wel mijn eerste echte voorstelling. Dat moest daar blijkbaar gebeuren. Dat is ook het voordeel van zo'n club van rijke mensen. Ze hadden geld om een professionele regisseur aan te trekken.'

Groningen. Universiteit. Maar ook talloze straten, huizen, bruggen, pleinen met herinneringen daaraan vast. Bekende oud-RUG-studenten vertellen over hun speciale plek.

Elsie de Brauw (48)

- > actrice
- > www.ntgent.be
- > won prijzen als de Theo d'Or en het Gouden Kalf, speelt komend half jaar met NT Gent de voorstelling 'Instinct'
- > volgde tussen 1979 en 1983 de studies theologie en psychologie en koos toen voor het toneel
- > speciale plek: Martinikerkhof

TEKST >

ELLIS ELLENBROEK

FOTO >

ELMER SPAARGAREN

MARTINIKERKHOF

Dode Zeerollen herschrijven de geschiedenis

Het reconstrueren van duizenden jaren oude teksten is monnikenwerk, maar tegelijkertijd erg spannend, zegt **Mladen Popović**, directeur van het Qumran Instituut. Hij is bezig het instituut een nieuwe basis te geven. ‘We hebben een mooie traditie en die wil ik voortzetten.’

Mladen Popović (1977) is als directeur van het Groningse Qumran Instituut enthousiast bezig allerlei nieuw onderzoek op te zetten. De afgelopen twee jaar vertrok Eibert Tigchelaar voor een hooglerschap naar de VS en ging professor Florentino García Martínez met emeritaat. ‘We zijn op zoek naar nieuwe postdocs, promovendi en fellows,’ zegt Popović. Het Qumran Instituut, verbonden aan de Faculteit Godgeleerdheid en Godsdienst-wetenschap, is het enige in Nederland dat zich bezighoudt met de Dode Zeerollen en het vroege jodendom en heeft internationale faam. Zo worden in Groningen op dit onderzoeksgebied twee internationale tijdschriften geredigeerd. Popović zelf is meerdere malen in Qumran geweest en promoveerde in 2006 aan de RUG op een reconstructie en vertaling van twee van de rollen. Afgelopen zomer gaf de Koninklijke Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen hem daarvoor de Keetje Hodshonprijs.

Fragmenten en snippers

Het verhaal van de Dode Zeerollen begint als een spannend jongensboek. Vlakbij de voormalige nederzetting van Qumran ontdekten bedoeïenen in 1947 een grot met daarin

kruiken met tekstrollen. De vondst betekende de start van een lange zoektocht langs de hele noordwestoever van de Dode Zee, vaak in competitie tussen bedoeïenen en wetenschappers. Tot 1956 werden in elf grotten zo’n duizend documenten gevonden. Sommige hiervan waren nog grotendeels intact, de meeste waren uiteengevallen in fragmenten en snippers. ‘Tekstonderzoek begint vaak met reconstrueren’, zegt de theoloog. ‘Op grond van de kleur van het leer – waarop de meeste teksten zijn geschreven – en op persoonlijk handschrift bepaal je welke fragmenten bij elkaar horen. Als de stukjes op hun plaats liggen, houd je inderdaad vaak grote gaten over. Bij reeds bekende teksten, zoals die uit de Bijbel, is dat voor de reconstructie geen groot probleem. Bij voorheen onbekende teksten is het natuurlijk jammer als ze niet volledig zijn. Maar de overgebleven fragmenten hebben ons toch een enorme schat aan informatie opgeleverd. Ze hebben het beeld van het jodendom van 2000 jaar geleden ingrijpend gewijzigd.’

Essenen

De Dode Zeerollen dateren van 250 vóór tot 68 na Christus. Ze bevatten varianten van de Bijbelboeken, maar nog veel meer onbekende

joodse teksten. Al snel na de eerste vondsten ontstond een theorie over de auteurs. ‘Een aantal rollen ging over de regels van een religieuze gemeenschap’, zegt Popović. ‘Nu verhalen verschillende schrijvers uit de klassieke oudheid over een joodse sekte genaamd de Essenen, die leefde aan de noordwestoever van de Dode Zee. Daarom werden zij lange tijd gezien als de auteurs van de manuscripten.’ Dat was de standaardhypothese. Maar uit latere vondsten, die pas in de jaren negentig openbaar werden, bleek dat de diversiteit aan teksten veel groter was. De stelling dat ze allemaal van dezelfde sekte zouden stammen, is daardoor minder waarschijnlijk geworden.

Tempel van Jeruzalem

De vraag over het auteurschap neemt niet weg dat de Dode Zeerollen al veel nieuwe inzichten hebben opgeleverd. ‘Een daarvan is dat het jodendom in de eerste eeuw na Christus erg geschakeerd was. In het jaar 70 verwoestten de Romeinen de tempel van Jeruzalem en vroege christenen hebben dit vaak gezien als bewijs voor de stelling dat voortaan niet de joden maar zij het uitverkoren volk waren. Christelijke theologen, vervolgens, hadden van het jodendom uit

‘De vroegste christenen vormden een van de vele stromingen binnen het jodendom’

een nieuwe fase ingegaan. ‘De bestudering van de teksten laat een golfbeweging zien. De eerste jaren na de ontdekking is een aantal documenten gepubliceerd, maar daarna werd het lang stil. De reconstructie van de geschriften – uit de duizenden snippers – kostte veel tijd en de onderzoekers wilden zich niet laten opjagen. Het gevolg was dat de bronnen decennia onbereikbaar waren, en daar rees veel verzet tegen. Buiten de wetenschappelijke kring werd zelfs een complot vermoed, over een waarheid omtrent het christendom die geheim moest blijven. Vanwege de trage voortgang is het team internationaal toen uitgebreid tot enkele tientallen onderzoekers, die in de jaren negentig alle documenten in snel tempo hebben vertaald en openbaar gemaakt. Hierdoor kunnen alle kwesties rondom de rollen nu met nieuwe ogen worden bekeken.’

Joodse opstand

Genoeg te doen dus voor het Qumran Instituut. Popović zelf kijkt naar mogelijke relaties van religieuze ideeën, zoals geformuleerd in de rollen, met de joodse opstand van 66 tot 70. ‘De joden hebben zich meermalen fel verzet tegen de Romeinse overheersers. In hoeverre hebben, naast andere factoren, religieuze ideeën daarin een rol gespeeld? Bestonden er onder de joden ook meningsverschillen op dit punt?’ Het onderzoek past in de brede cultuurhistorische aanpak die volgens de directeur kenmerkend is voor de Groningse traditie.

Verder zou Popović een aantal originele rollen graag eens naar Groningen halen. ‘Een tentoonstelling in San Diego trok onlangs een half miljoen bezoekers! Zelf bespeur ik tijdens publieke lezingen ook veel belangstelling voor de rollen. Dus waarom zouden wij niet zo’n expositie organiseren?’

> www.rug.nl/qumraninstitute

> Dankzij bemiddeling van het Ubbo Emmius Fonds wordt het onderzoek van het Qumran Instituut mede gefinancierd door het Smilde Fonds (zie ook pagina 25).

Jezus’ tijd ook vaak een negatief beeld. De religie zou verstarde zijn geraakt. De Dode Zeerollen nu hebben dit beeld op z’n kop gezet. De manuscripten laten zien dat het jodendom wel degelijk een levendige cultuur kende, evenals stromingen die creatief en dynamisch met hun traditie omgingen.’

Ook hebben de Dode Zeerollen veel inzichten opgeleverd over de boeken van het Oude Testament. ‘Deze zijn in de loop der tijd voortdurend overgeschreven en de rollen bevatten varianten die we nog niet kenden.’ Zelf deed Popović onderzoek naar het boek Ezechiël. ‘De rollen bevatten zogenaamde Pseudo-Ezechiëlteksten, die niet zo in de Bijbel staan, maar wel de uiteindelijke vorm van het Bijbelboek hebben beïnvloed.’

Ten slotte werpen de rollen bovendien een nieuw licht op Jezus en zijn eerste volgelingen. Zo waren er in Jezus’ tijd meer joodse figuren die werden gezien als Messias. ‘De Dode Zeerollen spreken over een Leraar der Gerechtigheid aan wie de ware betekenis van profetische teksten zou zijn geopenbaard. En

sommige teksten verwijzen naar meerdere Messiasfiguren in het einde der tijden, zoals een Davidische en een priesterlijke. Recent is een nieuwe tekst bekend geworden waarin de engel Gabriël tegen een Messias zelfs zou zeggen dat deze laatste na drie dagen zal herleven.’ Ook op een ander punt is Jezus een exponent van het toenmalige jodendom. ‘De evangeliën vertellen hoe Jezus polemiseert over joodse gebruiken, bijvoorbeeld de sabbat. De Dode Zeerollen, waarvan de meeste van vóór onze jaartelling dateren, laten zien dat discussies over wat wel en niet mocht tijdens de sabbat toen al plaats hadden. Jezus was op dit punt dus niet de enige, noch de eerste. Bovendien geeft dit opnieuw aan dat ook het jodendom veelvormig was. De vroegste christenen vormden – voordat de wegen zich zouden gaan scheiden – een van die vele stromingen binnen het jodendom.’

Complot

Het onderzoek aan de Dode Zeerollen is nog lang niet afgerond. Sterker nog: het is onlangs

Lachen

Als kind kon ik mij niet voorstellen waarom volwassenen zo weinig lachen. Ik lachte altijd. Ik barstte in lachen uit in de gereformeerde kerk van Beetgumermolen, een plaatsje op de Friese klei, toen de dominee bad voor Pakistan. Ik was Friesland nog nauwelijks uit geweest en hoorde in het woord Pakistan een verbastering van pake, Fries voor opa. Hoe hard mijn moeder mij ook kneep, ik was niet tot bedaren te brengen.

Het moet in 1971 zijn geweest, toen er een burgeroorlog woedde in Pakistan en Bangladesh. In dat jaar werd ik zeven. Ik zat in de tweede klas en ik lachte zoveel dat ik apart moest zitten, in een soort quarantaine, opdat minimaal contact tussen mijn klasgenoten en mij verzekerd was. In hogere klassen moest ik wegens luidruchtig gedrag gemiddeld drie keer in de week strafregels schrijven of moeilijke tafels op papier zetten, bijvoorbeeld die van 75 tot 95.

Dit patroon zette zich voort op de middelbare school, waar ik eens in de gordijnen hing, tot ik op mijn achttiende Nederlands ging studeren in Groningen. Toen begon het lachen pas goed. De letterenstudies zaten in het toenmalige Alfagebouw, (waar nu de sociale studies zitten) en waarvan de kantine een witte bunker was waar de leiders van de Sovjet-Unie zich volkomen op hun gemak hadden gevoeld. De huidige rector magnificus van de universiteit, Frans Zwarts, gaf er het vak transgeneratieve grammatica en hij liep in zijn spijkerbroek rond als een opgewekte vakbondsmannetje die net de 38-urige werkweek heeft afgedwongen. Het was een vrolijke tijd. Ik kreeg een studievriendin en samen lachten we om het bordje 'Arctisch' dat we in het Alfagebouw aantroffen. We lachten om een gedicht van Leopold dat we een semester lang moesten ontleden. En als we met de trein naar Utrecht gingen voor colleges massacommunicatie lachten we twee uur heen, twee uur terug. Waarom? Om niets.

Jaren later, ik was intussen afgestudeerd, kwam ik die vriendin weer tegen. Ze was veranderd. Ze droeg zwarte kaplaarzen en zware make-up. Ze had een nieuwe vriend, vertelde ze, en ik vermoedde dat die uitmonstering iets met hem te maken had. Plotseling zag ik dat ze iets verdrietigs over zich had. Toen ben ik even opgehouden met lachen.

Eric Bleumink Fonds

Het Eric Bleumink Fonds van de RUG verstrekt beurzen aan talentvolle studenten en onderzoekers uit ontwikkelingslanden. (Zie ook hiernaast). Het fonds, opgericht in 2000, heeft een bestuur onder leiding van de Rector Magnificus. Voor het werven van het geld zorgt het Ubbo Emmius Fonds. Meer informatie over donaties, schenkingen en legaten aan het Eric Bleumink Fonds: www.rug.nl/EBF of Ubbo Emmius Fonds, tel. (050) 363 75 95.

Jetta Klijnsma

Jetta Klijnsma (Hoogeveen, 1957) wordt de nieuwe staatssecretaris van Sociale Zaken, als opvolger van Ahmed Aboutaleb. Klijnsma studeerde van 1975-1983 geschiedenis aan de RUG. In haar laatste studiejaar werd zij al lid van de Tweede Kamerfractie van de Partij van de Arbeid, wat zij tot 1998 bleef. Tijdens haar Kamerlidmaatschap volgde zij de opleiding tot Hogere Bestuursambtenaar (HBA) aan de Bestuursacademie Zuid-Holland. Na vele jaren in de gemeenteraad van Den Haag was zij van 1998 tot heden wethouder, momenteel van cultuur en financiën.

Honours College

De RUG biedt vanaf volgend jaar september bovengemiddeld intelligente en gemotiveerde studenten een verzaamd onderwijsprogramma aan. Daarvoor is het University of Groningen Honours College opgezet. Het Honours College biedt bovenmatig presterende en ambitieuze studenten de gelegenheid om naast hun reguliere studie een extra traject te volgen, met verdiepende én verbredende onderdelen. Een student moet een selectieprocedure doorlopen om toegelaten te worden tot de honourstrajecten; cijfers en motivatie zijn daarbij van belang. De verwachting is dat vijf tot tien procent van de studenten instroomt in een honourstraject. Het traject begint in het tweede semester van de propedeuse en loopt door tot en met het derde jaar. De afsluiting vormt een collegecyclus waarin de persoonlijke ontwikkeling van de student centraal staat en waarin onderwerpen als leiderschap en organisatie aan bod komen.
> www.rug.nl/honours

Recordaantal RUG-studenten

De RUG heeft in dit collegejaar meer studenten dan ooit. Op de officiële peildatum 1 oktober 2008 bedroeg het totaal aantal geregistreerde studenten 26.808. Dat is 4,6 procent meer dan vorig jaar. De groei van het aantal nieuwe inschrijvingen komt vooral van studenten die beginnen aan de propedeuse. Het aantal studenten dat begint aan een schakelprogramma en het aantal zij-instromers blijft nagenoeg gelijk. De 25.000ste student die werd ingeschreven was Fenghui Xiong uit China. Als welkomstcadeau ontving zij een laptop uit handen van rector magnificus prof. dr. Frans Zwarts. Fenghui Xiong komt uit Shanghai en volgt de master

International Business & Management, met de specialisatie International Financial Management. IFM is een 'double degree'-programma met Uppsala, de Zweedse universiteit waarmee de RUG een strategische alliantie heeft.

FOTO > REYER BOXEM

Donateur in Ethiopië

Het geld dat hij kreeg om in Groningen te studeren gaf Abdella Mohammed Oumer voor een deel meteen weer terug. De rest van zijn leven blijft hij geven aan het Eric Bleumink Fonds.

Abdella Mohammed Oumer staat op de trappen van het Academiegebouw. Hij neemt een foto van de UB. Een herinnering voor thuis. Overmorgen vliegt de econoom (28) terug naar Ethiopië. Een jaar Groningen is voorbij.

In september 2007 arriveerde hij, dankzij een beurs van het Eric Bleumink Fonds voor talentvolle jonge mensen uit ontwikkelingslanden. In het jaar dat volgde kon hij studeren dat de stukken eraf vlogen. Met dank aan alle computer- en bibliotheekvoorzieningen hier. 'Ik kon vanuit mijn stoel boeken bestellen. In mijn thuisland moet ik soms een halve dag zoeken naar een boek. Ik weet niet waar het is en of het er is.'

Abdella leerde ook fietsen en genoot van het weer. 'Ik houd meer van regen en kou dan van de hitte in Ethiopië.' Maar het meeste indruk maakte dat ze hem, een totale onbekende, zomaar onderdak gaven en geld, 870 euro per maand. 'Ze zorgden voor mij alsof ik familie was.'

Springlevend

Hij was al toegelaten in Groningen toen hij bericht kreeg dat hij in Wageningen terecht kon in een masterprogramma van maar liefst twee jaar. Abdella bedankte voor dat nog aantrekkelijker bod. Hij vond het niet kies tegenover de Groningers.

De Ethiopiër vatte meteen ook een opmerkelijk plan op: Hij zou telkens een procent van zijn basisbeurs terugstorten. Niet omdat die acht euro zeventig nou veel verschil zouden maken voor het Eric Bleumink Fonds, licht hij toe. Maar hij voelde zich zelf prettig bij zo'n gebaar. Abdella voelt zich schatplichtig aan Groningen en zal tot

zijn dood maandelijks een bedrag storten. 'Als ik dat niet doe, vergeet ik Groningen misschien.'

Met andere buitenlandse studenten werd hij ooit gefotografeerd bij een beeld van Eric Bleumink. Abdella leidde daaruit af dat de voormalig voorzitter van het college van bestuur overleden was. Als hij tijdens het interview hoort dat naamgever van het fonds springlevend is, bloost Abdella. Tot plezier van beide heren kan er de volgende dag nog een ontmoeting gearrangeerd worden en kunnen ze samen op de foto.

Arme families

Over tien jaar wil hij gepromoveerd zijn én een goede onderzoeker, zegt Abdella. Maar veel is onzeker. Ethiopië is een arm land, vol politieke spanningen, lastig om in te leven. Abdella had er een baantje aan de Haramaya Universiteit en een kamer, maar of hij daar nog aanspraak op kan maken is afwachten. 'Ik zal moeten vragen wat ze nog voor me hebben.' Carrière maken in het buitenland, lijkt Abdella wel wat. Hij is er niet op uit zelf rijk te worden, wel wil hij de wereld een beetje beter maken. Thuis in Ethiopië steunt hij twee vriendjes van zijn jongere broers. Die kunnen zo naar high school. 'Ze komen uit arme families. Als ik alleen voor mijn broers zou betalen, dan trouwen die vrienden als ze vijftien, zestien jaar zijn en worden ze boer.'

Later wil Abdella het liefdadigheidswerk uitbreiden. Hij lacht: 'Een Abdellafonds, maybe.'

TEKST > ELLIS ELLENBROEK FOTO > ELMER SPAARGAREN

395^{jaar}

Lustrum 2009

In 2009 is het 395 jaar geleden dat de eerste colleges gegeven werden aan de Academia Groningana. Dit gaan we vieren met een uitgebreid lustrumprogramma dat begint op 26 maart en eindigt op 13 juni. Natuurlijk zijn ook onze alumni van harte uitgenodigd bij alle activiteiten! Het thema van het lustrum is Arts Meet Science.

Arts Meet Science

De opening van het lustrum is op 26 maart met een groot dans- en muzieksppektakel, onder leiding van Club Guy & Roni. Dan barst het feest los met verschillende wetenschappelijke, sportieve en culturele activiteiten. Er staan lezingenreeksen gepland over uiteenlopende onderwerpen en op 16 april kunnen PhD's en postdocs 'speeddaten' met

vooraanstaande onderzoekers tijdens de PhD-bijeenkomst. Sportieve alumni kunnen trainen voor de hardloopwedstrijd, in de Nacht van Groningen, tijdens de loopclinics onder leiding van Marti ten Kate. En op 16 mei kan de hele familie de geschiedenis van de universiteit herbeleven door mee te doen aan de 'Historische fietstocht'

Ubbo Emmius Fietstour naar Oldenburg

Hemelvaartweekend

Net als vijf jaar geleden is er een lange lustrumfietstour. Deze keer fietsen de deelnemers tijdens het Hemelvaartweekend in precies 395 kilometer naar Oldenburg – in 2009 de Wetenschapsstad van Duitsland – en weer terug. Het is een compleet verzorgde tocht, inclusief slaappleaats en maaltijden. Het peloton vertrekt op 22 mei vanaf de Broerstraat richting Delfzijl, waar de boot wordt gepakt naar Greetsiel. Vanaf daar wordt gefietst naar Oldenburg. Op zondag 24 mei is de terugtocht naar Groningen. Meefietsen? Dat kan! Geef u snel op via de site, want het aantal mogelijke deelnemers is beperkt!

Alumnidag en Nacht van Kunst & Wetenschap

zaterdag 13 juni

Alle alumni zijn van harte uitgenodigd op zaterdag 13 juni met de RUG het lustrum te vieren. De dag begint om 11.00 uur in het Academiegebouw met een gezamenlijke brunch en de prijsuitreiking voor de 'Alumnus van het jaar' (zie ook pagina 27).

's Middags kunt u op uw oude faculteit een speciaal programma volgen rondom het lustrumthema. Daarna is er gelegenheid met uw oude studievrienden herinneringen op te halen op uw vroegere sociëteit of in uw stamkroeg van destijds.

De Alumnidag gaat vervolgens vanaf 21.00 uur vloeiend over in het sluitstuk van het lustrum: de Nacht van Kunst & Wetenschap. Een nacht om kunst en wetenschap in de volle breedte te beleven. Op allerlei locaties in het centrum, zoals het Academieplein, het Groninger Museum en de Vismarkt, valt wat te zien en te horen: concerten, cabaret, lezingen, debatten, muziek en nog veel meer. Kortom, een goede afsluiting van de alumnidag!

Meer informatie: www.rug.nl/lustrum

Plaats: Academiegebouw en alle faculteitsgebouwen

Entree: € 15,00 (inclusief brunch en nachtprogramma)

Lustrumreis voor alumni

Napels, 21 t/m 28 juni 2009

De 15e eeuw was een academische bloeiperiode voor de regio rond de Golf van Napels. Niet voor niets verwerkte Ubbo Emmius in de oprichtingsakte van de RUG uit 1614 verschillende verwijzingen naar Alfonso de Wijze (1396-1458), koning van Napels en Aragon. Onder deskundige (universitaire) begeleiding kunt u tijdens de lustrumreis een bezoek brengen aan plaatsen en monumenten die aan deze Renaissancevorst en de humanisten rondom hem herinneren, zoals Herculaneum, Pompeï, Oplontis, Cuma en Baia. Napels wordt vanzelfsprekend meerdere malen bezocht.

Meer informatie: www.rug.nl/alumni.

Opgave en nadere inlichtingen:

dr. Sjef Kemper (GLTC), j.a.r.kemper@rug.nl of (050) 363 6036/6050

Achter de schermen

Vorig jaar liep Bianca Pander (27), alumna Amerikanistiek, nog stage bij een denktank in Washington DC. Nu is zij de spil in de organisatie van het RUG-lustrum in 2009. Samen met Michel ter Hark, voorzitter van de lustrumcommissie en in het dagelijks leven decaan van de Faculteit Wijsbegeerte, voert zij een ploeg mensen aan die achter de schermen hard werken aan de voorbereidingen van een prachtig lustrumfeest.

Als lustrumthema is gekozen voor 'Arts Meet Science'. Ter Hark legt uit waarom: 'Daarbij moet je denken aan de snijvlakken tussen de kunsten en de wetenschappen. Bij een lustrum zit altijd al veel muziek en theater, maar we willen ook laten zien wat we als brede, klassieke universiteit in huis hebben. De RUG bestaat feitelijk uit Arts en Science. Dat wil zeggen de harde bèta-richtingen en alle andere wetenschapsgebieden. Breng je die samen op een feest, dan levert dat talloze spannende "ontmoetingen" op. Onze negen faculteiten hebben enthousiast gereageerd op het thema en we doen erg ons best ze allemaal actief bij het lustrum te betrekken.'

Pander: 'Zelf vind ik "De Nacht van Kunst & Wetenschap" het hoogtepunt. Dat is de climax van het lustrum, waarin alle facetten van het thema aan bod komen. Samen met het Groninger Museum organiseren we een inspirerende mix van een Museum- en een Wetenschapsnacht, op allerlei locaties in het centrum. De nacht, aan het eind van de Alumnidag op 13 juni, moet een feest worden waar alumni, medewerkers en studenten van de RUG samen met de bewoners van de stad de verjaardag van de universiteit vieren. Als alumna vind ik het uiteraard belangrijk dat er zoveel mogelijk andere alumni naar Groningen komen voor de alumnidag. We willen ze een beetje het gevoel geven dat ze thuis komen.'

Voorlopige lustrumagenda

26 maart

> Openings spektakel met dansvoorstelling van Club Guy & Roni

27 maart

> Openings spektakel met de Carmina Burana door Bragi, Mira en Gica

9 april

> Voorrondes Grote Groninger Pubquiz

16 april

> PhD-bijeenkomst

23 april

> Grote Groninger Pubquiz

13 mei

> Kinderfeest

16 mei

> Historische fietstocht voor de hele familie

22 t/m 24 mei

> Ubbo Emmius Fietstour

28 mei

> Debat Dwarze Boeken met Luuk van Middelaar

2 juni

> Debat Groningen Meets Europe

4 juni

> Congres Sports meet Science

> Gala

5 juni

> Uitreiking eredoctoraten

9 juni

> European Movenight

13 juni

> Alumnidag

> Nacht van Kunst & Wetenschap

En verder

6 april, 20 april, 11 mei, 18 mei

> Loopclinics o.l.v. Marti ten Kate

31 maart, 7 april, 16 april, 21 april

> Lezingen Arts Meet Science

12 mei, 19 mei, 26 mei

> Lezingen Groningen Meets Europe

Het Kapteyn Instituut van de RUG sleepte deze zomer de Academische Jaarprijs in de wacht met een publiekscampagne over infraroodsterrenkunde. Astronoom en teamleider **Gijs Verdoes Kleijn** over infraroodonderzoek en het belang van publiekseducatie.

Op zoek in het onzichtbare

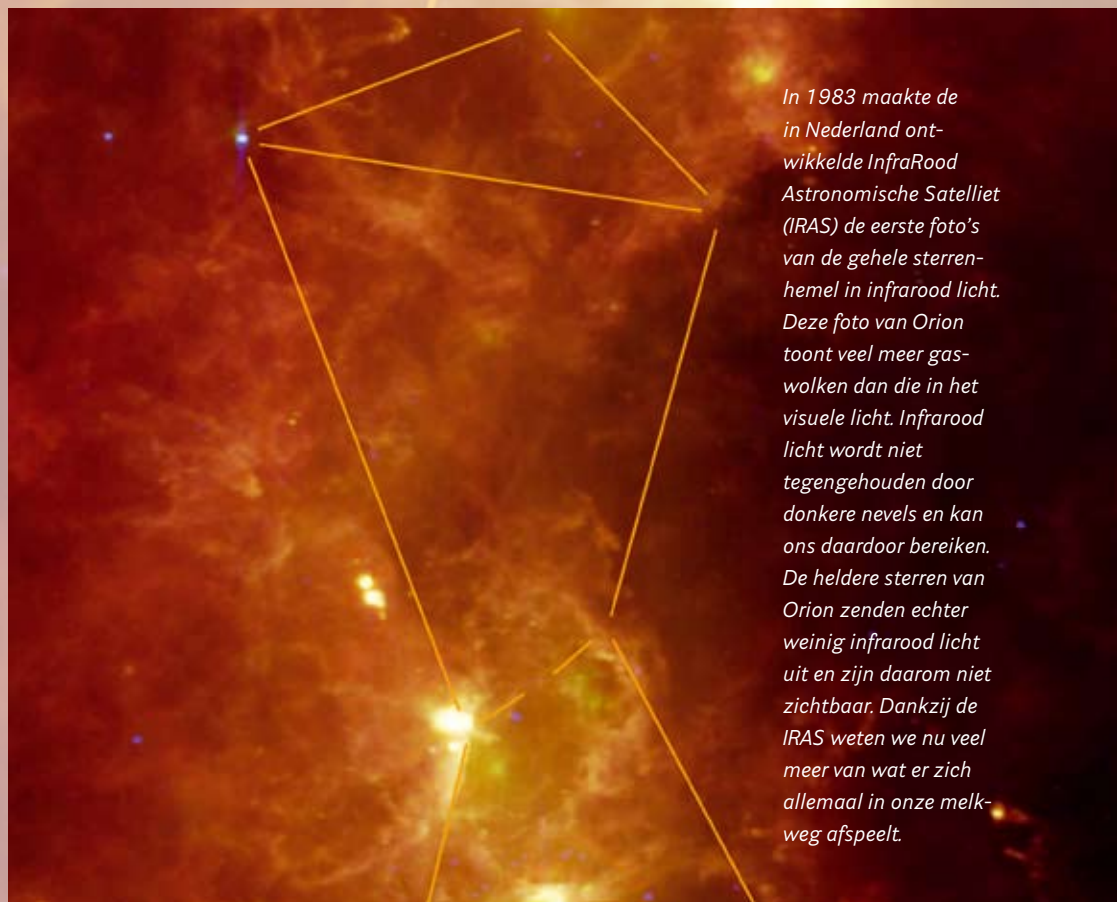
In een kraakheldere winternacht fonkelen tienduizenden sterren aan de hemel. Iedereen kan ze zien. Met het blote oog, een verrekijker of een kleine telescoop. Wat niet iedereen weet, is dat er achter dit zichtbare heelal nog een heel ander heelal schuilgaat. Dit heelal openbaart zich in infraroodstraling en kan alleen worden waargenomen met speciale apparatuur. Hoe dat werkt en wat er te ontdekken valt, gaat het Kapteyn Instituut van de RUG volgend jaar in het land vertellen. De door haar voorgestelde aanpak, onder de naam 'Ontdek het onzichtbare heelal', leverde de Academische Jaarprijs 2007/2008 op: honderdduizend euro voor de beste vertaling van wetenschappelijk onderzoek naar een breed publiek.

Infraroodstraling werd in 1800 ontdekt door de Brits-Duitse astronoom Friedrich Wilhelm Herschel. Hij liet zonlicht door een prisma vallen, waardoor het uiteenrafelde in alle kleuren van de regenboog. Door vervolgens met een thermometer de temperatuur van de verschillende kleuren te meten, kwam hij erachter dat de temperatuurstijging van blauw naar rood doorging waar de kleur rood voor het menselijk oog ophield. Er moest dus meer zijn dan we met het blote oog konden zien. Doordat warme objecten op aarde (zoals radiatoren) veel infrarood straling uitzenden, wordt infrarood ook wel 'warmtestraling' genoemd. Een enigszins misleidende naam, want alle objecten stralen warmtestraling uit, ook extreem koude. Om infraroodstraling van koude objecten in het heelal waar te nemen, heb je uiterst gevoelige satellietinstrumenten nodig, die nóg kouder zijn dan de straling die ze opvangen.

Vingerafdrukken

De sterrenhemel is al zo mooi. Waarom zou je het heelal dan willen bekijken in infraroodstraling? 'Omdat je heel andere dingen ziet dan alleen de sterren en planeten', zegt Gijs Verdoes Kleijn, astronoom en docent virtuele waarnemingen bij het instituut. 'Neem bijvoorbeeld een stervormingsgebied. In het zichtbare licht zie je daar heel weinig van. Al

het zichtbare licht wordt geabsorbeerd door de grote stofwolk die er omheen hangt. In infrarood kijk je dwars door die stofwolk heen. Dan zie je ineens wél hoe sterren worden geboren en hoe planeten zich vormen.' Behalve sterren en planeetvorming onthult het infrarode heelal nog veel meer geheimen. 'Met de juiste detectoren kun je naar de vingerafdrukken van specifieke stoffen in het heelal zoeken.

In 1983 maakte de in Nederland ontwikkelde InfraRood Astronomische Satelliet (IRAS) de eerste foto's van de gehele sterrenhemel in infrarood licht. Deze foto van Orion toont veel meer gaswolken dan die in het visuele licht. Infrarood licht wordt niet tegengehouden door donkere nevels en kan ons daardoor bereiken. De heldere sterren van Orion zenden echter weinig infrarood licht uit en zijn daarom niet zichtbaar. Dankzij de IRAS weten we nu veel meer van wat er zich allemaal in onze melkweg afspeelt.

Gijs Verdoes Kleijn (l) schudt Peter Barthel de hand

‘Infrarood wetenschap bedrijven is één ding, erover vertellen is heel iets anders’

Onzichtbare heelal

Bijvoorbeeld naar water, één van de belangrijkste bouwstenen voor leven.’

Kraamkamers

Het Kapteyn instituut heeft een lange traditie in infraroodonderzoek. Al in de jaren zestig en zeventig werd door de astronomen van het Groningse instituut met infraroodinstrumenten onderzoek gedaan naar de interstellaire ruimte, de ruimte tussen de sterren. Die bleek een stuk minder leeg dan aanvankelijk werd gedacht. Er zijn grote wolken van helium- en waterstofatomen te vinden, die op een gegeven moment onder hun eigen zwaartekracht ineens kunnen storten. Zo ontstaan nieuwe kraamkamers voor sterren en planeten. Door die grondig te onderzoeken, komen we volgens wetenschappers te weten hoe onze eigen aarde en de andere planeten in ons zonnestelsel zijn ontstaan.

De infraroodtraditie van het Kapteyn Instituut beleeft volgend jaar een hoogtepunt met de lancering van de nieuwe ESA-ruimte-telescoop Herschel. Aan boord zijn drie instrumenten, waaronder het Heterodyne Instrument for the Far Infrared (HIFI). Dit is het grootste en meest complexe meetinstrument dat ooit in Nederland werd gebouwd. Dat juist Nederland werd gekozen om een consortium van 23 instituten uit twaalf verschillende landen te leiden, heeft volgens Verdoes Kleijn te maken met de fysieke combinatie van twee instituten in Groningen: het Nederlands ruimteonderzoeksinstituut SRON en het Kapteyn Instituut van de RUG. ‘Infrarood wetenschappers en instrumentbouwers werken hier samen in een prachtige synergie. Wij hebben de kennis en ervaring in huis om dit instrument te bouwen.’ Als HIFI

volgend jaar operationeel is, gaan verschillende onderzoekers van het instituut ermee aan de slag. Onder meer om de vragen naar ster- en planeetvorming te beantwoorden. En de relatie in kaart te brengen tussen stervorming en de activiteit van zwarte gaten in sterrenstelsels. Het worden spannende tijden. Veel van de antwoorden liggen in het infraroodgebied verborgen, dat is zeker. Maar pas met HIFI beschikt de wetenschap over een instrument dat in staat is om ze te achterhalen.

Publiekseducatie

Infrarood wetenschap bedrijven is één ding, erover vertellen is heel iets anders. Daarom bundelden Verdoes Kleijn en hoogleraar Astrofysica Peter Barthel hun krachten. ‘Peter is al jaren bezig om sterrenkunde bij het brede publiek te brengen. Hij heeft een enorm netwerk opgebouwd. Ikzelf ben er ook al een tijdje mee bezig. Samen kunnen we heel snel tot een goed idee komen voor publiekseducatie, zoals bijvoorbeeld het project ‘Ontdek het onzichtbare heelal’, aldus Verdoes Kleijn. Dat woord ‘publiekseducatie’ is overigens heel bewust gekozen. Want ‘popularisering van de wetenschap’ doet volgens de astronoom onvoldoende recht aan de inhoud: ‘Je kunt een koffer met mooie platen laten zien van je ontdekkingen en vertellen hoe fantastisch het heelal is, maar wat breng je dan over? Ons doel is mensen net zo nieuwsgierig te maken als wij zijn, zodat ze zelf óók dingen willen ontdekken. Soms levert dat heel gerichte vragen op van scholieren, waar ik ook niet altijd het antwoord op weet. Dan zeg ik: misschien is dat iets voor jou om uit te zoeken, als je achttien bent aan de universiteit!’

Zo ziet het hele sterrenbeeld Orion er in de winter uit in visueel licht. De roodgekleurde gaswolken zijn erg lichtzwak en alleen te zien op heel lange belichte opnames. Ze bevinden zich in ons eigen melkwegstelsel. Tot 1983 was dit alles wat we ervan konden zien.

‘Ontdek het onzichtbare heelal’

De jury van de Academische Jaarprijs prees de brede aanpak van het Kapteyn Instituut en de samenwerking die wordt gezocht met andere instellingen. Zo komt er bijvoorbeeld een Mister en Miss Infrarood verkiezing. Science center NEMO in Amsterdam organiseert een infrarood tentoonstelling. En samen met professionele fotografen kunnen jongeren onder de zestien meedoen met een infrarood fotowedstrijd. De beste tien foto's worden tentoongesteld in Huis Marseille, museum voor Fotografie in Amsterdam. Een centrale rol in het project is weggelegd voor de Discovery-truck, die door de RUG overal in het land wordt ingezet om jongeren te interesseren voor wetenschap en techniek. Bijna veertig keer gaat de bus speciaal voor sterrenkunde op pad naar scholen en grote steden. Met huis-tuin-en-keukenexperimenten aan boord kan het brede publiek het infrarood zelf ontdekken.

> www.ontdekhetonzichtbareheelal.nl

TEKST > SANDER KOENEN

FOTO'S > KAPTEYN INSTITUUT

De Noord- en Zuidpool twee min of meer identieke ijsvlaktes? Welnee! We weten veel te weinig over de polen, vindt geschiedenisstudent **Diederik Veerman**. Voor zijn stage maakte hij er een tentoonstelling en een boek over.

De pool- gebieden zijn zó dichtbij

Hij stond er versteld van. Als stagiair werkte hij aan een tentoonstelling en een boek over de Noord- en Zuidpool. Hij was nog niet aan zijn werk begonnen, of hij zat aan de keukentafel bij een zoon van een bijna vergeten Nederlandse poolheld en de prachtigste historische bronnen werden speciaal voor hem te voorschijn gehaald. Vanaf een zolder waar ze decennialang hadden liggen verstoffen: een afscheidstelegram, een dagboek, een pauselijke oorkonde voor bewezen heldendaden...

Geschiedenisstudent Diederik Veerman: 'Dat is het meest bijzondere aan de polen. Je denkt dat ze eindeloos ver weg zijn. Maar als je er een klein beetje in verdiept, blijkt al hoe dichtbij ze eigenlijk liggen. Die vergeten poolreiziger, Sjef van Dongen, blijkt burgemeester te zijn geweest van het dorp waar ik opgroeide, het Zeeuwse Aardenburg. Zonder dat we het wisten, hadden we een poolreiziger in ons midden! En nét iets verder van huis: aan de walvisvaart die iedereen in Nederland zo verafschuwt, hebben we tot halverwege de jaren zestig goed geld verdiend. Amper veertig jaar geleden waren onze walvisvaarders nog onze helden.'

Kennisgat

Een behoorlijk uit de hand gelopen stageproject is het. Niet alleen stelde Veerman een *Tegenpolen*-tentoonstelling samen voor het Zeeuws maritiem muZEEum, onder dezelfde titel publiceerde hij ook een lijvige populair-wetenschappelijke bundel opstellen. Veerman: 'Bij de polen stellen veel mensen zich twee min of meer identieke ijsvelden voor, met ijsberen en pinguïns. Maar het zijn werelden van verschil. De Noordpool is een bevroren stuk oceaan, al eeuwen bewoond door Arctische volkeren, de Zuidpool een immens stuk land, een continent, verscholen onder een dikke ijslaag, waar zich nooit een menselijke beschaving heeft gevestigd. Om maar een paar basale feiten te noemen. In de waterstromen onder het poolijs vind je op sommige plekken meer leven dan in het Great Barrier Reef! Maar wie weet dat?'

FOTO > RINNE VAN MEURS / OCEANWIDE EXPEDITIONS

‘Amper veertig jaar geleden waren onze walvisvaarders nog onze helden.’

Dat kennisgat wil het boek *Tegenpolen* dichtten. In negentien hoofdstukken kijken zestien auteurs uit allerlei perspectieven naar de polen. Veerman schreef de auteurs – een flink deel van het Groningse Arctisch Centrum – aan, voerde redactie over de bundel en droeg zelf drie hoofdstukken bij. Trots: ‘Ik zou eigenlijk geen vooraanstaande Nederlandse poolonderzoekers kennen die niet in *Tegenpolen* staan. Iedereen wilde meewerken.’ Zo ontstond een fascinerend veelzijdige bundel. Een kleine greep: milieujurist Kees Bastmeijer houdt internationale verdragen ter bescherming van de polen tegen het licht, ornitholoog en expeditieleider Ko de Korte ‘bezingt’ de schoonheid van Groenland, bioloog Ad Huiskes buigt zich over het belang van het fenomeen pooljaar, RUG-hoogleraar Arctische studies Louwrens Hacquebord brengt de geschiedenis van de Nederlandse walvisvaart in kaart enzovoort, enzovoort.

Poolheld

Het verhaal over poolreiziger Sjef van Dongen, van de hand van historicus en conservator Arco Willeboordse, is misschien een van de meest verbazingwekkende uit de bundel. Want wie weet er nog dat de Nederlander in 1928 zo’n belangrijke rol speelde bij de redding van een groep verongelukte Italiaanse poolreizigers? Onder druk van Benito Mussolini was een groep wetenschappers met een zeppelin naar de geografische Noordpool gereisd – niet in de laatste plaats om er een Italiaanse vlag in het ijs te priemen. Op de terugreis stortte de zeppelin neer en zag de *duce* zich gedwongen Rusland en Noorwegen om hulp te vragen. Nadat bij een eerste reddingspoging de bekende Noorse ontdekkingsreiziger Amundsen om het leven was gekomen, werd Van Dongen gevraagd op pad te gaan. De zoon van een medewerker van een Nederlandse mijnbouwfirmat kon uitstekend met hondensledes overweg, zo wist men. Misschien kon hij de Italianen redden.

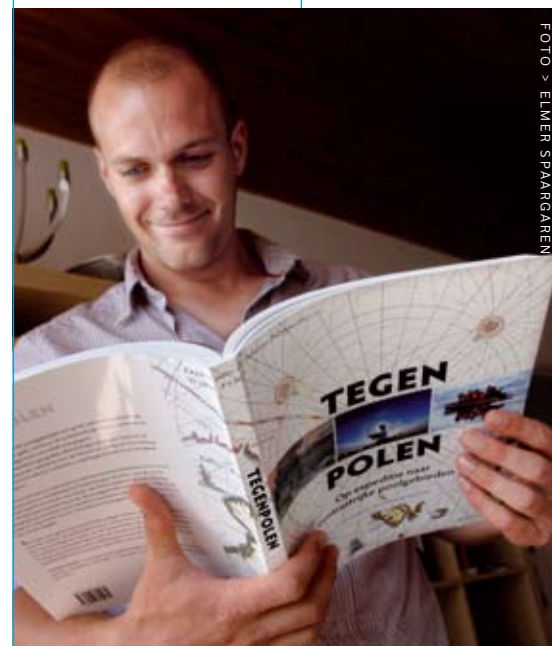
Uiteindelijk werden enkele van de overlevende expeditieleden door een Russische ijsbreker gered en bracht Van Dongen,

ondanks zijn dappere inzet en zijn bijna fatale ontberingen, geen beslissende wending in de reddingsoperatie. Niettemin werd hij bij terugkeer in Nederland als een held onthaald. Zonder dat hij het in de gaten had, was hij wekenlang wereldnieuws geweest. Hij kreeg een oorkonde van de paus en een studiebeurs, werkte na zijn studie een tijd als vertegenwoordiger in koeken en eindigde zijn carrière als burgemeester in Zeeuws-Vlaanderen. Van wereldfaam op een barre pool naar een statig ambt in het afgelegen Aardenburg – het is een van de vele opmerkelijke tegenpolen in de bundel van Veerman.

Bescherming

Diederik Veerman: ‘Om een verhaal te vertellen, heb je vaak een symbool nodig. In veel van de verhalen die je tegenwoordig over de polen hoort, speelt een ijsbeer de hoofdrol – liefst een ijsbeer op een afgebroken ijsschots. Dat maakt de verhalen toegankelijk, dat is prima. Maar het gevaar is ook dat er een ongenueanceerd beeld ontstaat.’ *Tegenpolen* wil daarom een zo rijk geschakeerd mogelijk beeld van de polen schetsen, in toegankelijke taal en met veel mooi beeldmateriaal. Veerman lachend: ‘Het is een boek voor een brede doelgroep, wetenschappers zullen het niet zo gauw als naslagwerk gebruiken. Maar de diversiteit van de verhalen is ook voor hen inspirerend.’ Uiteindelijk kan een boek als *Tegenpolen* bijdragen aan de bescherming van de polen, meent Veerman. ‘Hoe meer mensen weten over de polen, hoe beter ze zullen begrijpen hoe belangrijk ze zijn en hoe belangrijk het is de klimaatverandering tegen te gaan.’ Hij glimlacht terwijl hij het vertelt. ‘Het ironische is alleen: naar aanleiding van de tentoonstelling in Vlissingen wordt nu een toeristische expeditie naar Spitsbergen georganiseerd. Da’s ook weer een tegenpool, hè? Dat het er zo schitterend is, is meteen een van de grootste bedreigingen voor die gebieden.’

TEKST > RALPH AARNOUT

Tegenpolen | Diederik Veerman (red.) | Walburg Pers, 2008 | € 29,95

De tentoonstelling *Tegenpolen* is tot 5 mei 2009 te zien in het Zeeuws maritiem muZEEum in Vlissingen.

www.rug.nl/kennisdebat
> kennisdossiers >
poolonderzoeken

Steun het poolonderzoek van de RUG en maak een donatie over. Kijk op pagina 25 of www.rug.nl/uef voor meer informatie.

Met de RUG naar Spitsbergen? Zie de informatie over Alumnireizen op pagina 27.

Arctisch Centrum RUG
Geschiedenisstudent Diederik Veerman raakte als stagiair in het Zeeuws maritiem muZEEum verdeeld nadat hij enkele vakken had gevolgd aan het Arctisch Centrum van de RUG. Niet toevallig weerspiegelt het veelzijdige karakter van het boek *Tegenpolen* de opzet van het Arctisch Centrum, dat een platform is voor multidisciplinair onderzoek naar de polen. Onder leiding van hoogleraar Louwrens Hacquebord werken Groningse biologen, archeologen, ecologen, geologen en historici gezamenlijk aan beter begrip van heden en verleden van de polen.

www.rug.nl/arcticcentre

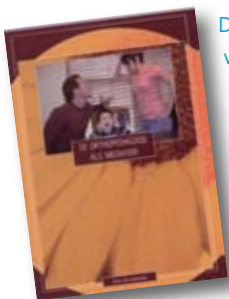
Grote subsidie UMCG

Het Universitair Medisch Centrum Groningen krijgt 7,3 miljoen subsidie van de Stichting BioMedical Materials voor onderzoek aan implantaten die van biomaterialen worden gemaakt. Het subsidiebedrag is toegekend aan biomedicus prof.dr.ir. Henk Busscher. Zijn onderzoeksgroep wil nieuwe coatings voor de implantaten te ontwikkelen, die bacteriële infecties van de biomedische implantaten kunnen voorkomen en antibacteriële behandelingen mogelijk maken. De Stichting BioMedical Materials is een privaat-publiek samenwerkingsverband van de Nederlandse overheid, kennisinstellingen, Hartstichting, Nierstichting en industrie. In dit project werkt het UMCG samen met AMC, Dolphys, DSM, MUMC+ en de Universiteit Utrecht. > www.umcg.nl

Miljoenensubsidie gasonderzoek

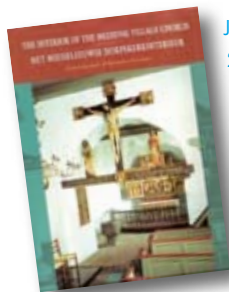
Het Samenwerkingsverband Noord-Nederland (SNN) heeft een positief advies uitgebracht over een omvangrijke bijdrage aan het Gas research And Sustainability program (GrASp). Het gaat om tien miljoen euro uit het Europese fonds EFRO. Daarnaast staat de Provincie Groningen garant voor twee miljoen euro en wordt het Rijk gevraagd nog eens tien miljoen euro bij te dragen. GrASp is een nationaal consortium onder de aanvoering van het Energy Delta Research Centre van de RUG. Het bundelt de in Nederland aanwezige kennis en kunde op gasgebied om samen te werken aan een duurzame energietoekomst. GrASp heeft de ambitie een internationaal 'centre of excellence' te worden op het gebied van gas en duurzaamheid. In GrASp werken samen NV Nederlandse Gasunie, Kiwa Gastec, Netwerkbedrijven Essent, Nuon en Eneco, RUG, Hanzehogeschool Groningen, Technische Universiteit Delft en het nationaal Energieonderzoek Centrum ECN uit Petten. > www.rug.nl/edrec/grasp

Horizon Studieprijs voor studente orthopedagogiek

Deze herfst werden opnieuw de landelijke Horizon Studieprijzen uitgereikt voor het beste onderzoek op het terrein van de jeugdzorg, dat verricht is door studenten aan Nederlandse universiteiten in het kader van hun masteropleiding. Alumna Anne den Hollander (1982), voormalige studente orthopedagogiek, won de eerste prijs. Onder supervisie van begeleidster dr. Trijntje Roggen voltooide Den Hollander haar prijswinnende masterthesis, getiteld *De orthopedagoog als mediator*. De thesis is als boek uitgegeven bij Uitgeverij SWP (Amsterdam) en te bestellen via www.swpbook.com

Prijs voor Het Middeleeuwse dorpskerkinterieur

Justin Kroesen en Regnerus Steensma hebben de Karel van Mander-prijs 2008 van de Vereniging van Nederlandse Kunsthistorici ontvangen. Kroesen en Steensma, docent en oud-docent aan de Faculteit Godgeleerdheid en Godsdienstwetenschap, krijgen de prijs voor hun boek *Het Middeleeuwse dorpskerkinterieur* (Leuven etc., 2004). De publicatie werd gekozen uit een longlist van ruim 50 titels op het gebied van middeleeuwse kunst en kunstnijverheid, geschreven tussen 2002 en 2007. Zie ook www.rug.nl/broerstraat5 > juli 2005 > pagina 12 en 13.

Steunpilaren

Hele bijzondere gebouwen, zoals ons Academiegebouw aan de Broerstraat in Groningen, hebben soms een bovenkamer, die rust op pilaren. De pilaren bieden de ruimten op de eerste verdieping steun en veiligheid.

Zoals onze Aula en enkele faculteitskamers steunen op pilaren, zo is onze universiteit op zoek naar u als steunpilaar. Onze Alma Mater kan zich met de beste onderzoeksinstellingen in de

wereld meten. Onlangs bleek dat de RUG op de Times Higher Education Rankinglist is gestegen van plaats 173 naar plaats 144. Prachtig, maar de ambities van het College van Bestuur reiken verder. In 2014 moet de top 50 van de beste universiteiten ter wereld zijn bereikt! Om dit te realiseren zullen wereld toppers op diverse onderzoeksgebieden naar Groningen worden gehaald. Hiervoor is meer geld nodig dan onze universiteit van het Ministerie van O&W, uit subsidies en uit onderzoeksbudgetten van de overheid binnen kan halen. Bovendien zullen in de toekomst subsidies en financiering uit overheidspotten verminderen. Daarom zoekt de RUG naar een zekere mate van onafhankelijkheid én naar continuïteit voor haar bijzondere onderzoeksprogramma's.

Het antwoord hierop is de vorming van een fonds, waarvan het rendement ten goede komt aan onderzoek. Het fonds, eigenlijk een flinke pot geld, wordt gevormd door giften van mensen, die de universiteit een warm hart toedragen, die trots zijn op wat de universiteit hen in hun leven heeft gebracht, bijvoorbeeld de alumni. U, dus!

Uw geld wordt bewaard voor een lange tijd. In de loop van vele jaren ontstaat zo een fonds met veel geld. Het rendement van dit geld, dat conservatief en safe wordt bewaard, wordt doordat de basis groeit, steeds meer. In de loop der tijd kan dus steeds meer met deze pot geld worden gedaan.

Als u meedoet bouwt u als het ware mee aan een nieuw universitair bouwwerk. U ondersteunt de RUG in haar voorbestaan én in het creëren van wereldfaam. Daarmee laat u de wereld, de Rijksuniversiteit Groningen in het bijzonder, iets goeds na.

Tienke Koning

Directeur Ubbo Emmius Fonds

Investeren in wetenschap

Campagne fondsenwerving van start

De Rijksuniversiteit Groningen heeft hoge ambities: een stevige plaats veroveren in de wereldtop van universiteiten. Dat kan niet zonder de steun van oud-studenten.

Wilt u uw universiteit financieel steunen? Die vraag werd de afgelopen weken, per brief of via de telefoon, voorgelegd aan duizenden alumni. De actie maakt deel uit van een grootschalige en meerjarige campagne die uiteindelijk 50 miljoen euro moet hebben opgeleverd in het lustrumjaar 2014.

Waarom fondsenwerving?

Al bijna vier eeuwen staat onze universiteit garant voor onderwijs en onderzoek op hoog niveau. Dankzij de reguliere financiering via de overheid kan de RUG dat niveau de komende jaren ook vasthouden. Op de lange termijn is dit echter niet voldoende. Overheidsfinanciering komt steeds meer onder druk te staan en biedt bovendien onvoldoende mogelijkheden om te investeren in onderscheidend excellent onderzoek. 'Wil Groningen er over 50 jaar internationaal nog toe doen, dan zijn dergelijke investeringen noodzakelijk,' meent Sibrand Poppema, de nieuwe voorzitter van het College van Bestuur. 'Ik zou graag zien dat Groningen in 2014, het jaar dat de universiteit 400 jaar bestaat, tot de beste 50 universiteiten van de wereld behoort. Alumni kunnen hierbij helpen. Ze investeren dan niet alleen in de toekomst van hun universiteit, maar ook in onderzoek dat zal bijdragen aan de oplossingen van grote maatschappelijke vraagstukken over energie, "healthy ageing", tolerantie.'

Hoog maatschappelijk rendement

De campagne heeft tot doel dat de universiteit in 2014 een extra armslag heeft van 50 miljoen euro. Een belangrijk onderdeel van de campagne is de vorming van een 'spaarpot', een basiskapitaal. Alleen het rendement van deze 'spaarpot' zal benut worden, de pot zelf moet in de loop der jaren verder groeien dankzij giften van alumni, het bedrijfsleven en instellingen. Daarnaast zal voor specifieke projecten geld worden geworven. In beide gevallen komen de opbrengsten volledig ten goede aan bijzonder wetenschappelijk onderzoek en onderwijs. Uw gift is daarmee, zoals het in het financiële jargon gezegd zou worden, een investering in de wetenschap met een hoog maatschappelijk rendement. Iedereen kan hier een aandeel in hebben. Ook u! De universiteit zal daarom de komende jaren vaker een beroep op u doen.

Voor de financiering van bijzondere wetenschappelijke projecten zoekt de RUG via het Ubbo Emmius Fonds (UEF) steun van alumni, bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties. In 2008 heeft het UEF ruim € 2.000.000 aan donaties ontvangen. Hieronder vindt u een selectie:

- > Het Qumran Instituut dat onderzoek doet naar de Dode Zeerollen (zie pag. 14) heeft van de Smilde Foundation een bedrag van € 45.000 gekregen.
- > Stichting Metakids financiert met €100.000 de Metakidsleerstoel aan het Universitair Medisch Centrum Groningen, voor onderzoek naar stofwisselingsziekten (Glycogeen stapelingsziekte) bij kinderen. De Noaber Foundation schenkt € 15.000 om het onderzoeksprogramma te digitaliseren.
- > Russkij Mir, een organisatie die kennis van de Russische taal en cultuur stimuleert in het buitenland, steunt de RUG met ca. € 250.000 om een centrum voor Russische Taal en Cultuur op te zetten.
- > Samen met het Ubbo Emmius Fonds heeft het Instituut Integratie en Sociale Weerbaarheid dit jaar € 1.200.000 geworven. Het Oranje Fonds is één van de donateurs.
- > De Commerciele Club van Groningen verlengt ook voor 2009 de leerstoel Small Business and Entrepreneurship.
- > ING Nederland doneerde in totaal € 75.000 voor de ontwikkeling van een afstudeercadeau: het Album Amicorum (zie pag.26).
- > Freia Holding is hoofdsponsor van het lustrum van de RUG in 2009. Onder de Freia Holding vallen verschillende opleidingsinstituten, zoals de AOG, de Comenius Leergangen en de Academie voor Management.

Meer informatie fondsenwerving

- > Bekijk de website www.rug.nl/uef voor meer informatie over de campagne of voorbeelden van bijzondere projecten.
- > Wilt u de RUG steunen? Maak uw bijdrage over op rekening 56.30.98.961 t.n.v. Stichting Ubbo Emmius Fonds, Postbus 72, 9700 AB Groningen o.v.v. 'campagne'

Album Amicorum voor afstudeerders

Een blijvend aandenken, in woord en vooral in beeld, aan de studietijd en de Rijksuniversiteit Groningen. Dat is het Album Amicorum dat nieuwe afstudeerders binnenkort cadeau krijgen bij de uitreiking van hun bul. Eeuwenlang droegen academici een dergelijk vriendenboek met zich mee, waarin herinneringen aan dierbare personen en momenten werden verzameld. De Rijksuniversiteit Groningen wil deze traditie nieuw leven in blazen en vroeg de internationaal befaamde fotomanifestatie en -publisher Noorderlicht het Album samen te stellen. Naast een grote hoeveelheid foto's bevat het elementen die het boek persoonlijk maken, zoals de mogelijkheid voor docenten en vrienden er teksten in te schrijven. Jan Zegering Hadders, oud-directeur van ING Nederland en bestuurslid van het Ubbo Emmius Fonds, sponsorde namens ING de uitgave eerder al met een bedrag van 50.000 euro en heeft onlangs een extra bedrag van 25.000 euro ter beschikking gesteld.

FOTO > KAI BORNHOF

Online in contact komen met oud-studiegenoten?

Studie- en werkervaringen uitwisselen met andere alumni? Dat kan via het online Alumni Netwerk. Nog geen lid? Geef u dan nu op via www.rug.nl/alumni > [alumni online](#). U krijgt dan een eigen profielpagina op het Alumni Netwerk en een bijbehorend alumnus e-mailadres met mailbox.

LUSTRUMDAG

Op **zaterdag 13 juni 2009** wordt het lustrum van de Rijksuniversiteit Groningen groots afgesloten met een alumnidag. De verschillende faculteiten en alumniverenigingen organiseren hiervoor allerlei activiteiten: lezingen, borrels, workshops, rondleidingen en veel, heel veel meer. Houd www.rug.nl/alumni in de gaten voor het programma.

ALUMNIVERENIGING ENGELS

Op **woensdag 21 januari 2009** houdt de Alumnivereniging Engels haar Algemene Ledenvergadering (ALV) om 20.00 uur in het Harmoniegebouw aan de Oude Kijk in 't Jatstraat 26 in Groningen. Leden zijn van harte uitgenodigd om de ALV bij te wonen, en om kandidaten voor het bestuur voor te dragen. Meer informatie op www.rug.nl/alumni > [Alumni Activiteiten](#).

PROFESSOR KEUNING VERENIGING

De Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen heeft nu officieel een alumnivereniging: de Professor Keuning Vereniging. De oprichting op 12 september j.l. werd gecombineerd met de feestelijke opening van het nieuwe faculteitsgebouw op het Zernike-complex. De vereniging wil lezingen, excursies, borrels, minisymposia en eens in de twee jaar een grotere activiteit organiseren. www.rug.nl/frw > [informatie voor > alumni](#).

ROMANESQUE

De alumnivereniging van RTC, Romanesque, zoekt nieuwe bestuursleden: een secretaris en een bestuurslid voor het beheer van de website en de redactie van de nieuwsbrief. Als bestuurslid hoeft u niet in Groningen te wonen, hoewel dit voor de functie van secretaris wel handig is. Interesse? Kijk op www.romanesque.nl of mail naar info@romanesque.nl.

AXON

De alumnivereniging van Kunstmatige Intelligentie, Axon, is begonnen met het project 'Afstudeercoaching'. Hierin worden afstuderende KI-studenten gecoacht door al afgestudeerde KI-ers. Meer weten? Stuur een e-mail naar info@axonline.nl.

ALUMNI MOBILAE

Feestelijk is Alumni Mobilae, de alumnitak voor oud-studenten Bewegingswetenschappen, van start gegaan. Als eerste activiteit organiseert zij op **13 februari** een lezingdiner in de Allersmaborg. Onder het genot van een heerlijk diner en interessante lezingen kunt u uw oud-studiegenoten weer ontmoeten! Kijk voor meer informatie op www.studiosimobilae.nl onder het kopje 'Alumni'.

Zie verder: www.rug.nl/alumni > [Activiteiten & Nieuws](#)

De Rijksuniversiteit Groningen is trots op haar alumni en wil dit aan iedereen laten zien. Daarom wordt vanaf 2009 jaarlijks een bijzondere alumnus (m/v) onderscheiden.

Tijdens de alumnidag op 13 juni 2009 zal voor de eerste keer de prijs, een schitterende erepenning, worden uitgereikt aan een alumnus die een uitzonderlijke bijdrage heeft geleverd aan de maatschappij, de wetenschap of de cultuur.

Gezocht

Alumnus m/v van het jaar

Om in aanmerking te komen voor de uitverkiezing tot 'Alumnus van het jaar' moet een kandidaat aan een aantal voorwaarden voldoen. We zijn op zoek naar mensen die:

- > Alumnus van de RUG zijn
- > Maatschappelijk betrokken zijn
- > Een inspiratiebron zijn voor anderen
- > Een maatschappelijke uitzonderlijke bijdrage geleverd hebben, bijvoorbeeld aan een belangrijk maatschappelijk debat, aan de vrede of aan de mensenrechten
- > Of baanbrekend wetenschappelijk onderzoek hebben verricht
- > Of een bijzondere bijdrage hebben geleverd aan de cultuur of sport.

Kent u iemand die volgens u in aanmerking komt voor de onderscheiding Alumnus van het jaar? Geef hem of haar dan op bij de afdeling Alumni relaties en Fondsenwerving: h.bodewes-bolt@rug.nl of (050) 363 46 48.

Meer informatie over de verkiezing van de Alumnus van het jaar 2009 is te vinden op www.rug.nl/alumni.

Alumnireizen

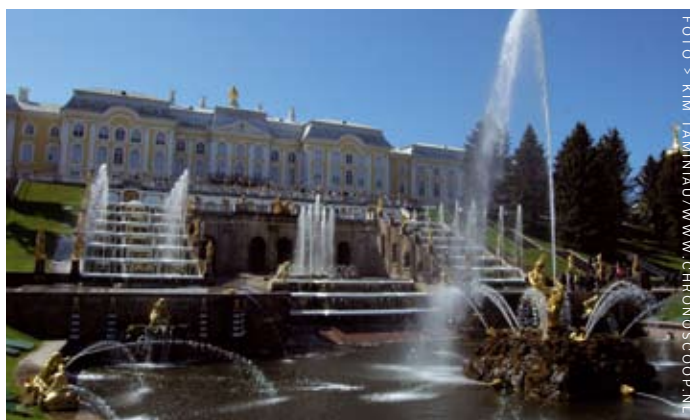
In 2009 organiseert de Rijksuniversiteit Groningen drie bijzondere reizen voor alumni: Spitsbergen, Sint-Petersburg en Napels

Met de RUG naar Spitsbergen

24 augustus t/m 5 september 2009

Spitsbergen - eiland van ijs, rots en gras. Gletsjers en fjorden. De Rijksuniversiteit Groningen heeft een lange traditie in onderzoek op Spitsbergen. Vanuit het Arctisch Centrum en het Willem Barentsz Pool Instituut doen prof.dr. Louwrens Hacquebord en zijn team onderzoek naar klimatologie, geologie, historie, ecologie en biologie van de eilanden. Zij proberen antwoorden te vinden op de grote vragen over klimaatverandering. U kunt nu samen met de RUG Spitsbergen op unieke wijze verkennen: aan boord van de driemastschoener de "Antigua". Na aankomst zullen wij, vanaf de hoofdstad Longyearbyen, een gedeelte van de westelijke en noordelijk kaap van Spitsbergen bezeilen, ondertussen dagelijks aan land gaand om de majestueuze schoonheid van dit eiland van nabij te bezien en over de vele gletsjers te lopen onder inhoudelijke begeleiding van Hacquebord.

Met de RUG naar Sint-Petersburg

15 t/m 21 september 2009

Sint-Petersburg is de tweede stad van Rusland en heeft een bijzonder rijke historie. Ze dankt haar naam oorspronkelijk aan een verwijzing naar het Nederlandse Sint-Pietersburg. Met haar 18e- en 19e-eeuwse architectuur, vele lanen, tuinen, paleizen, theaters en haar meer dan honderd musea is ze een enorme toeristische trekpleister. Haar 40 grachten zijn gemodelleerd naar Nederlands voorbeeld. Gedurende een 7-daagse reis naar Sint-Petersburg zult u onder leiding van prof.dr. Hans van Koningsbrugge de stad leren kennen. Het programma behelst onder andere een bezoek aan de wereldberoemde Hermitage, een boottocht naar de Peterhof, een avond opera in het Mariinski Theater en een dagtrip naar Repino, vernoemd naar Ilja Repin die er geboren is.

Kijk voor meer informatie op www.rug.nl/alumni onder het kopje 'activiteiten & nieuws'. U kunt boeken via www.decultureleonderneming.nl onder het kopje 'alumnireizen'. Beide reizen worden i.s.m. De Culturele Onderneming georganiseerd.

Van 21 t/m 28 juni 2009 is er ook een lustrumreis naar Napels.
Kijk op pagina 18-19 voor meer informatie.

Johan Terpstra (34) is eigenlijk nooit gestopt met leren. Na zijn hbo-studie in Dronten volgde hij bij zijn werkgever tal van vakopleidingen om na verloop van tijd te kiezen voor theoretische verdieping. Hij studeerde in november af als Master of Science Bedrijfskunde bij AOG Contractonderwijs. Terpstra werkt in Amsterdam bij Postbank Advies, na de fusie met ING, en is vader van drie jonge kinderen.

Johan Terpstra is een echte polderjongen. Hij is geboren en getogen in Dronten, waar hij van jongs af aan al fanatiek bezig was met windsurfen, mountainbiken en wielrennen. In zijn huidige woonplaats Kolhorn, vlakbij Schagen, doet hij dat nog steeds. Ook in het weidse noorden van Noord-Holland voelt hij zich helemaal thuis: 'Het is hier no-nonsense, recht voor zijn raap, direct. Daar houd ik wel van.'

Van huis uit heeft Terpstra altijd veel affiniteit gehad met de agrarische sector. Zijn vader was aardappelvertegenwoordiger en Terpstra ging na de havo naar de Christelijke Agrarische Hogeschool. De aankomende landbouwkundig ingenieur genoot vooral van de vele stages die hij liep. 'Dan ging je intern bij een boerenfamilie en werkte je de hele dag mee. Ook heb ik zeven maanden stage gelopen in Noord-Frankrijk bij een agrarische toeleverancier. Heel leerzaam was dat.' Naast zijn studie was Terpstra actief binnen een agrarische jongerenvereniging: Jongeren19NU Flevoland. 'Dat is een vereniging met 3000 leden. Ik zat eerst in de sportcommissie, later in het afdelingsbestuur en het provinciale bestuur van de vereniging. Toen heb ik geroken aan het besturen en dat beviel me goed.'

Bankwezen

Na zijn hbo-opleiding reageerde Terpstra op een advertentie van de ING Bank in West-Friesland. 'De slogan "Als bankier ben

A photograph of a man with dark, curly hair, wearing a dark blue pinstriped suit jacket, a light purple striped shirt, and a solid purple tie. He is standing outdoors, leaning against a tree trunk, with autumn foliage in the background. The text 'Master of Science Bedrijfskunde' is overlaid on the right side of the image.

Master of Science Bedrijfskunde

je ook ondernemer” sprak me vooral aan.’ Dat hij koos voor een financiële loopbaan vindt hij zelf niet vreemd. ‘Mijn moeder werkte bij de Rabobank en zelf merkte ik dat ik meer had met cijfers dan met koeien.’ Hij ging aan de slag bij de ING Bank in Hoorn, toen nog een volwaardig bankkantoor waar alle bancaire activiteiten van aanvraag tot administratieve verwerking plaatsvonden. ‘Ik werd assistent-accountmanager. Dat houdt in dat je het verkoop-team ondersteunt.’ Hij verhuisde naar West-Friesland en maakte snel carrière. Binnen een jaar was hij accountmanager en kon hij zich commercieel laten gelden. Wat later werd hij relatiemanager in de buitendienst. ‘Dat heb ik vier jaar gedaan. Je leert om te gaan met klanten, je hoort wat er bij ze leeft en wat ze van je verwachten. In die tijd heb ik geleerd dat het bankwezen echt “people’s business” is.’

Hoewel Terpstra het zeer naar zijn zin had in zijn commerciële rol, had hij al eerder aangegeven dat hij een leidinggevende functie ambieerde. Die kans kreeg hij in 2005. ‘Er vond toen een belangrijke reorganisatie plaats waarbij filialen werden samengevoegd tot rayons. Ik kreeg een functie als adjunct-rayondirecteur van de Noordkop (Den Helder, Texel en Schagen) en was verantwoordelijk voor de binnendienst, de eerstelijnsopvang en het kas-officemanagement. Een uitdagende functie waarbij ik voor het eerst ging leidinggeven.’ Dat ging hem goed af. ‘Ik heb een positieve instelling: ik ga uit van kansen, niet van problemen. Wat ook scheelde was dat ik ben opgeklimmen van onderop en zelf acht jaar lang met de poten in de klei heb gestaan. Medewerkers waarderen het als je weet waar je het over hebt.’

In deze functie merkte Terpstra dat hij behoefte had aan meer theoretische kennis. Hij kwam via een bevriend accountant in aanraking met de AOG en volgde in Bunnik de opleiding Toegepaste Bedrijfskunde. ‘Daar heb ik echt van genoten, vooral van modules over economische en juridische grondslagen en financiële rekenkunde. Ook vond ik het heel interessant om meer inzicht te krijgen in zaken als de Code Tabaksblat en Compliance: zaken die binnen ING vaak aan de orde kwamen.’

Salesforce Hypotheken

Na een gesprek met zijn directeur besloot hij de volledige masteropleiding Bedrijfskunde te gaan doen. Na een kennismakingsweekend op Schiermonnikoog ging Terpstra één dag per week naar Groningen. Hij zat in een leuke groep met deelnemers uit allerlei organisaties en bedrijven. ‘Heel

leuk om te horen wat er in andere bedrijven speelt, wat voor culturen er zijn en waar mensen tegenaan lopen.’ Hij is vooral enthousiast over het academische gehalte van de studie. ‘Je leert boven de streep te denken: hoe zit iets in elkaar, hoe werkt het en waarom? Hoe pak je problemen systematisch aan, hoe structureer je complexe vraagstukken? Dat is een andere manier van denken dan ik gewend was.’ Het hoogtepunt van de studie vond hij de reis naar China in 2007, waar de groep een groot aantal bedrijven en instellingen bezocht.

Zijn loopbaan stond ondertussen niet stil. Terpstra stapte over naar het hoofdkantoor van ING in Amsterdam, waar hij meewerkte aan de fusie van de ING Bank en de Postbank. Zijn onderzoek richtte zich op de samensmelting van deze twee bedrijfsculturen. Hij deed er veel ervaring op met changemanagement en projectmanagement. ‘Inmiddels zit ik als manager van het onderdeel Business Management in het managementteam van de Salesforce Hypotheken. Ik heb hiervoor gekozen omdat mijn hart ligt bij het leidinggeven. Ik heb de afgelopen maanden veel geleerd van projectmanagement, maar ben blij dat ik nu weer in de lijn zit.’

Voetbalveld

Zijn afstuderen vierde hij op 13 november 2008 in Groningen: met zijn vrouw Els, hun drie kinderen en familieleden. ‘Het is een hectische tijd geweest: tijdens mijn studie kregen Els en ik drie kinderen, twee jongens en een meisje: Diaz is inmiddels vijf, Mikai drie en Zenzi anderhalf. Je kunt je wel voorstellen dat studeren met jonge kinderen niet altijd gemakkelijk is. Gelukkig hebben Els en haar moeder ervoor gezorgd dat ik in de avonden en de weekenden de rust kreeg om te studeren. Zonder hun steun was het me niet gelukt om deze master te halen.’ Nu de bul binnen is, is hij daarom niet van plan op korte termijn weer een langdurige opleiding te gaan volgen. ‘De hectiek vond ik niet erg: daar houd ik juist van. Maar er moet nu ook tijd zijn voor mijn gezin. Ik wil nu ook op zaterdag op het voetbalveld kunnen staan om mijn zoontje te zien spelen.’

TEKST > MARJAN BROUWERS

FOTO > ELMER SPAARGAREN

De eerstvolgende editie van Master of Science Bedrijfskunde start op **di 25 maart 2009**. Toegepaste Bedrijfskunde start op **di 3 maart 2009** in Groningen en op **wo 4 maart 2009** in Amersfoort.

Academie voor Management

INFORMATIE- BIJEENKOMSTEN

wo 14 jan 2009
Verandermanagement
ma 26 jan 2009
Business Strategy Course
di 3 feb 2009
Strategisch Programmanagement
wo 4 feb 2009
Bestuurlijk leiderschap

STARTDATA OVERIGE LEERGANGEN

do 5 mrt 2009
Verandermanagement
wo 8 apr 2009
Talent en Organisatieontwikkeling
di 14 apr 2009
HR-Strateeg
do 16 apr 2009
Merkmanagement
wo 13 mei 2009
Strategisch Programmanagement
do 14 mei 2009
Strategische Marketingcommunicatie

MEER INFORMATIE

Bel (050) 316 21 15 of kijk op www.aog.nl en www.academievoormanagement.nl

Aanwinsten

Sinds de stichting in 1614 heeft de Groningse universiteit de traditie dat het portret van emeriti-hoogleraren wordt aangeboden aan de alma mater.

T.S. van Albada
Sterrenkunde
(1980-2001)
door Arnout van Albada

H.C. Huizinga †
Audiologie
(1954 – 1969)
door Dora Carpentier

J.W. Kuiper †
Biofysica
(1967-1989)
door Dorine Kuiper

A.D. Kylstra
Oud-Germanistiek en
Finoegristiek (1962-1985)
door Jan Asselbergs

Inlichtingen over schenking van portretten: prof.dr. G. Boering, tel. (050) 541 6483 of gtboering@hetnet.nl Veel meer afbeeldingen vindt u op www.rug.nl/museum.

Tenzij anders vermeld beginnen oraties om 16.15 uur. Meer informatie: neem contact op met mw. Ingrid Schut-Houwen, tel. (050) 363 52 90 of raadpleeg de universitaire agenda op www.rug.nl.

GEDRAGS- EN MAATSCHAPPIJWETENSCHAPPEN

13 januari 2009

prof.dr. R.R. (Rob) Meijer
Psychometrische en statistische technieken

27 januari 2009

prof.dr. T.T. (Tom) Postmes
Sociale psychologie

17 februari 2009

prof.dr. H.J.M. (Marleen) Janssen
Congenitale en vroegverworven doofblindheid

3 maart 2009

prof.dr. A. (Arie) Dijkstra
Sociale psychologie van gezondheid en ziekte

MEDISCHE WETENSCHAPPEN

20 januari 2009

prof.dr.Y. (Yijin) Ren
Orthodontie

24 maart 2009

prof.dr. M.J.E. (Marian) Mourits
Gynaecologische oncologie, i.h.b. de endogene en exogene predispositie

ECONOMIE EN BEDRIJFSKUNDE

3 februari 2009

prof.dr.ir. R.J.F. (Rob) van Haren
Productinnovatie en kennistransfer agribusiness

10 maart 2009

prof.dr. W.A. (Wilfred) Dolfma
Innovatie

LETTEREN

10 februari 2009

prof.dr. J.H. (Jaap) de Wilde
Internationale betrekkingen, i.h.b. de machtscentra in de internationale orde

24 februari 2009

prof.dr. G.C. (Gerry) Wakker
Oudgriekse taalkunde

17 maart 2009

prof.dr. M.J. (Marcel) Broersma
Journalistieke cultuur en media

RECHTEN

31 maart 2009

prof.mr. G.A. (Gustaaf) Biezeveld
Milieurecht

23e jaargang
4e nummer/december 2008
ISSN 0921-1721

Broerstraat 5 is een gratis kwartaal magazine voor alle afgestudeerden en gepromoveerden van de Rijksuniversiteit Groningen, inclusief oud-cursisten van de Academische Opleidingen Groningen. *Broerstraat 5* wil ertoe bijdragen dat het contact tussen de universiteit en iedereen die daar onderwijs heeft gevolgd in stand blijft en zo mogelijk intensiever wordt. Heeft u opmerkingen of ideeën? Laat het ons weten!

Redactieadres

Redactie Broerstraat 5
Postbus 72
9700 AB Groningen
Telefoon (050) 363 52 36
redactieB5@rug.nl

Internet

www.rug.nl/broerstraat5

Redactie

Heidi Bodewes-Bolt
Fenneke Colstee-Wieringa
Gert Gritter
Bert Wolfkamp

Hoofredactie

Fenneke Colstee-Wieringa

Ontwerp en lay-out

In Ontwerp, Assen

Druk

Thieme Rotatie, Zwolle
Oplage 65.000

Adreswijzigingen

De RUG hecht veel waarde aan contact met oud-studenten. Conform de Wet Bescherming Persoonsgegevens gaat de universiteit zorgvuldig met adresgegevens om. Indien u wijzigingen wilt doorgeven of contact niet op prijs stelt, dan kunt u zich wenden tot:

Alumnirelaties RUG

Rijksuniversiteit Groningen
Postbus 72
9700 AB Groningen
Telefoon (050) 363 30 61
alumni@rug.nl

Blaauw sterrenwacht

Sinds kort beschikt de RUG over een heuse sterrenwacht op het Zerniketerrein: de Blaauw sterrenwacht. Deze is geplaatst bovenop het nieuwe Bernoulliborggebouw. Wie over de Zonnelaan richting Zerniketerrein rijdt kan de glimmende koepel al van ver weg zien. De sterrenwacht is zowel bedoeld om studenten astronomische waarnemingen te laten doen als het kunnen tonen van het heelal aan het grote publiek. Voor het publiek is er iedere eerste vrijdag van de maand een lezing/kijkavond. De sterrenwacht is vernoemd naar de Groningse sterrenkundige Adriaan Blaauw. Zie verder www.rug.nl/sterrenkunde/sterrenwacht

Honorary Guest Professor in Beijing

Prof.dr. J.Th.M. de Hosson is door de Tsinghua universiteit in Beijing benoemd tot Honorary Guest Professor. De Hosson is hoogleraar Technische Natuurkunde bij het Zernike Institute for Advanced Materials van de RUG. In 2005 won hij de prestigieuze European Materials Gold Medal. Het onderzoek van De Hosson concentreert zich op de relatie tussen de microstructuur van materialen en de natuurkundige eigenschappen. De Tsinghua universiteit staat bekend als een van de beste in China.

Cultuureducatie in het onderwijs

Hoe kan de jeugd via het onderwijs op de beste manier in aanraking komen met kunst en cultuur? Hoe kan het culturele (zelf)bewustzijn van jongeren worden versterkt? De RUG gaat in het vierjarig onderzoek 'Cultuur in de Spiegel' samen met SLO, het nationaal expertisecentrum leerplanontwikkeling, een theoretisch kader en een raamleerplan ontwikkelen voor cultuuronderwijs gericht op leerlingen van 4 tot 18 jaar. Het project wordt mogelijk gemaakt door 2,5 miljoen euro subsidie van het Ministerie van OC&W en het VSB-fonds. Het wetenschappelijke deel van staat onder leiding van dr. Barend van Heusden, hoofddocent bij de afdeling Kunsten, Cultuur en Media van de RUG.

André Aleman lid De Jonge Academie

André Aleman (1975), hoogleraar Cognitieve neuropsychiatrie en directeur van onderzoeksschool BCN-UMCG, wordt lid van De Jonge Academie van de KNAW. De leden worden geselecteerd op wetenschappelijke excellentie, een interdisciplinaire aanpak en een brede belangstelling voor de wetenschap. Aleman richt zijn onderzoek op het begrijpen en verklaren van psychiatrische stoornissen van de waarneming, zoals hallucinaties bij schizofrenie. Verder houdt hij zich bezig met het in kaart brengen van hersenfuncties die betrokken zijn bij het waarnemen en hanteren van emoties.

> www.knaw.nl/dja

Zie ook > www.rug.nl/broerstraat5 > april 2007 > pagina 7.

Universiteitswinkel

Boek

Illustre School. Het academiegebouw, historisch hart van academisch Groningen. Zeer fraai geïllustreerd boek. Als herinnering of relatiegeschenk. Tekst in Nederlands en Engels. **Aanbieding: geen € 20,- maar slechts € 9,95!**

Ballpoint

Ballpoint van massief beukenhout met fraaie, chroom accenten. In beukenhouten cassette. **Alumniprijs: € 3,95**

USB memory stick

USB memory stick (2 GB) in handig formaat. Met ophang-oog voor sleutelhanger of bijgeleverde omhangkoord. **Alumniprijs: € 9,95**

Alle prijzen zijn inclusief verzendkosten

Kom kijken

Universiteitswinkel
Oude Kijk in 't Jatstraat 39
www.rug.nl/winkel

Bestellen

T (050) 363 27 00
F (050) 363 72 00
E rugwinkel@rug.nl

Universiteitsmuseum

Godshuisjes – religieus erfgoed in Groningen

Tot 28 januari 2009

Een kluisenaar, een rijdende kosjere winkel en een boeddhabeeld met verse ananas? Dit zijn slechts enkele uitingen van religieuze beleving, zoals die vandaag de dag nog in de provincie Groningen te vinden zijn. Bijzondere objecten uit diverse musea en culturele instellingen en unieke foto's van Robert Mulder vormen samen de 'godshuisjes' van de Groninger geschiedenis.

Universiteitsmuseum

Oude Kijk in 't Jatstraat 7a
Groningen
www.rug.nl/museum

Openingstijden

di t/m zo van 13.00 - 17.00 uur
niet op feestdagen
toegang € 2,50

Ooit promoveerden zij bij Hans Wijnberg. Na jaren in een lab wijdt de ene chemicus zich nu harts-tochtelijk aan de liefhebberijen, de ander rock-'n- rollt al sinds de jaren tachtig.

TINUS UDDING (68)

STUDIE/PROMOTIE > scheikunde van 1958 tot 1968

WERK > gepensioneerd bij Shell

HUIS > vrijstaand huis in Uffelte

HUISHOUDEN > getrouwd met Janny (65); vader van Fenneke (45) en Henk-Jan (41), zes kleinkinderen

BRUTO MAANDINKOMEN > ca. 6000 euro pensioen

'Ik heb altijd bij Shell Research gewerkt, geknutseld met moleculen. Ik kon daar mijn chemische creativiteit goed in kwijt. Explorerend onderzoek heette het, wat ik deed. Als je dat goed doet, levert het een hoop patenten op en dat lukte mij ook wel. Het frustrerende is wel dat niet elk patent leidt tot een verkoopbaar product.

Op mijn 53e kon ik eruit met een mooie regeling. Shell ging snijden in de chemische activiteiten. Ik vond het niet erg. We kochten een huis met een lapje grond. Ik ging tuinieren. We hadden de laatste jaren in Kent gewoond en waren geïnspireerd door die fraaie Engelse tuinen. En van nature ben ik ook een buitenmens. Nu kweek ik zelf asters, daar kun je heel leuk mee kruisen. Ben ik toch nog aan het researchen. Schaatsen is de grootste passie, nog steeds. Ik woon aan de Drentse hoofdvaart. Ik heb het al een paar keer meegemaakt dat ik vanuit mijn huis zo het ijs op kon lopen. Op de kunstijsbaan van Heerenveen ben ik ook vaak. Het leuke is dat ik daar oud-Elfstedenrijders tegenkom die ik nog ken van de beruchte tocht van 1963. Ik ben daar als eenendertigste geëindigd. Of ik daar mijn teen ben kwijtgeraakt? Dat heeft het journaal ervan gemaakt, het kan ze nooit erg genoeg zijn. Ik heb mijn tien tenen nog. Een stukje huid met nagel, dat is wat er van mij in het schaatsmuseum van Hindeloopen ligt. Maar steeds gaat het over die geamputeerde teen van Tinus Udding, je kunt het er niet uitpraten. Ik heb het maar eens opgeschreven in een boekje, *Mijn teen voor een kruisje*. Schrijven is leuk. Ik ben begonnen aan een nieuw boek. Semifictie. Persoonlijke belevenissen vermengd met algemene zaken. Rode draad is de kleine strijd die het leven toch is. Dan kom ik weer op die Elfstedentocht. Die reed ik met een arm uit de kom. Maar ook tijdens de studie viel het niet altijd mee en kwam het op doorzetten aan. De studie toen was wel een beetje pittiger dan tegenwoordig. Ik heb een boel moeten doen voor mijn bulletje.'

ALBERT (APPIE) ALBERTS (62)

STUDIE/PROMOTIE > scheikunde van 1965 tot 1974

WERK > vrijwilliger in lab van de Universiteit van Amsterdam, schnabbels

HUIS > kamer in antikraakpand in Amsterdam-Noord

HUISHOUDEN > alleen; weekendvader voor Abel (14) en Max (12)

BRUTO MAANDINKOMEN > 716 euro (uitkering sociale dienst), aangevuld met inkomsten uit de muziek

'Ik balanceerde steeds op de rand van "a genius or a total loss." Het was duidelijk dat ik niet voor een normale carrière in aanmerking kwam. Een droom had ik niet. Het overkwam me allemaal. Ik werkte zes weken voor professor Wijnberg – mijn held, nog steeds – en die zei: "Jij bent een geboren chemicus." Ik zei: "Ga weg man." Ik vond mezelf meer een instabiele adolescent.

Wijnberg zorgde ervoor dat ik naar Los Angeles kon. Hij beval mij telefonisch aan met: "He is a rambler and a gambler." Ik hoorde de andere kant van de lijn zeggen: "A rambler and a gambler? He is hired!"

Ik probeerde mijn verblijf in Amerika zo lang mogelijk te rekken, want het beviel me daar bijzonder, alleen het klimaat al. We werkten voor Donald Cram, die later, in 1987, de Nobelprijs kreeg. Dat voorspelden wij toen al. Ik heb er nog een weddenschap over gewonnen. Ik moest na tweeënhalve jaar terug naar Europa. Toen raakte ik toch weer het bekende buitenbeentje. Als je zo hoog opgeleid bent, word je geacht leiding te geven. En dat kan ik niet. Ik wil het niet. Iedereen moet maar doen waar hij zin in heeft. Het leven is kort.

Ik ging rock-'n-rollen. Ik heb AA & the Doctors opgericht. In Groningen waren we beroemd. We bestaan nog. Maar ik woon nu in Amsterdam, dat is ver weg. In Groningen kom ik niet meer. Ik had daar een hele mooie verkering met een blond jong ding en die ging uit.

In 1988 kreeg ik opeens weer ideeën over chemie. Ik stuurde de oude Wijnberg een ansichtkaart. Zo kreeg ik een vierjarig contract in Eindhoven, daarna ben ik nog scheikundeleraar geweest. Nu ben ik vrijwilliger in een lab van de Universiteit van Amsterdam. De sociale dienst wil eigenlijk dat ik in een fietsenstalling werk. De saxofoon, de piano. Ik hang ze niet aan de wilgen. De dokter in Groningen zei al tegen mij: "Altijd blijven spelen, dat heb je nodig, als uitlaatklep."

TEKST >

ELLIS ELLENBROEK

FOTO >

GERRIT BOER (L)